

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

T.C.
VAKIFLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

VAKIF ŞEHİR

VAKIF HAFTASI ÖZEL

VAKIF HAFTASI 100. YILA ÖZEL
201 ESER TOPLU AÇILIŞ TÖRENİ

79 YIL SONRA ASLINA
RÜCU EDEN KARIYE CAMİİ

SULTAN MURAT'IN EMANETİ
KOSOVA'DA KÜLTÜR ROTASI

ATA MİRASININ İZİNDE
BALKANLAR
Prof. Dr. Kemal H. Karpat

MAYIS 2024 / SAYI 24

VAKIF HAFTASI 100. YILA ÖZEL “201 ESER”

Toplu Açılış Töreni

6 MAYIS 2024

Üretime Katkı Sağlayanlara

KATIL

Siz de Vakıf Katımlı olun,
ekonomiye katkı sağlayan üreticilere
destek olanlara katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM

“

Her kimse ki vakıfların bekasına özen ve gelirlerinin artmasına itina gösterirse bağışlayıcı olan yüce Allah'ın huzurunda ameli güzel ve makbul olup, mükâfatı sayılamayacak kadar çok olsun. Dünya üzüntülerinden korunsun ve her türlü tehlikeden muhafaza olunsun.

”

Kanuni Sultan Süleyman'ın
1543 tarihli vakfiyesinden.

4
GÜNDEM

Cumhurbaşkanı RECEP TAYYİP ERDOĞAN

**Vakıflar Genel
Müdürlüğümüzün Büyük
Başarısı Aşikârdır**

6
GÜNCEL

Kültür ve Turizm Bakanı MEHMET NURİ ERSOY

**Köklü Vakıf Geleneğimiz,
Çağını Aşan Eserlerde
Somutlaşıyor**

12
VAKIF HAFTASI

**Cumhurbaşkanı Erdoğan'a
Takdim Edilen
Muhteşem Hat Levhası
Göz Kamaştırdı**

24
İSTANBUL

**Kariye Camii
79 Yıl Sonra
Aslına Rücu Etti**

28
**KOSOVA
MELİH USLU**

**Altı Asırlık Tanıdık
KOSOVA**

38
BALKANLAR

**Vakıf Haftası, Bosna
Hersek'teki
Camiler Günü ile Taçlandı**

14

İSTANBUL

Dersaadet'i
Taçlandıran
4 Vakıf Eseri

20

HATAY

Antakya'nın Simgesi
Sarımiye Camisi Yine
Fotoğrafları Süsleyecek

22

SİVAS

Anadolu Taş
İşçiliğinin Zirvesi
Ulu Camii ve
Darüşşifası

40

BOSNA HERSEK

Banja Luka'nın İncisi
Arnaudiye Camii
Yeniden Doğdu

42

TARİH

PROF. DR. KEMAL H. KARPAT

Balkanlarda
Osmanlı Mirası

44

İÇTİMAİ

PROF. DR. ZİYA KAZICI

Türk Kültüründe
Vakıf Anlayışı

“ Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün Büyük Başarısı Aşikârdır ”

1996-2002 yılları arasında toplamda yalnızca 56 tarihi eserin onarıldığı dikkate alınırsa 100. yıla özel 201 eseri ihya edip hizmete açan Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün nasıl büyük bir başarıya imza attığı herkes tarafından görülmektedir.

Sizleri en kalbi duygularımla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. 2024 yılı Vakıf Haftası 100. Yıla Özel 201 Eser Toplu Açılış Töreni münasebetiyle sizlerle bir arada olmaktan büyük bir bahtiyarlık duyuyorum. Bu güzel buluşmaya vesile olan herkese teşekkür ediyorum. İstanbul'dan Sivas'a, Hatay'dan Priştine'ye uzanarak vakıf kültür eserlerimizin bir kısmının açılışlarını bizzat gerçekleştirdik.

Sadece Türkiye içinde, sadece Anadolu ve Trakya'da değil, dünya üzerinde nerede bizlere ait, atalarımıza ait bir eser veya kültürel miras varsa oraya ulaşıyor ve gün yüzüne çıkarıyoruz. Son 21 yılda, ülkemiz içinde ve gönül coğrafyamızın dört bir yanındaki 5 bin 500 ecdad yadigarı eseri yeniden ayağa kaldırdık. Burada tek tek sayamayacağımız pek çok eserin restorasyonunu, imarını ve ihyasını hamdolsun başarıyla gerçekleştirdik.

201 Eser Toplu Açılış Töreni'nde yaptıkları konuşmalarda hem Vakıflar Genel Müdürlüğümüz hem de Kültür Bakanımız yürütülen çalışmalarla ve özellikle kapsamlı bilgileri bizimle paylaştı. Ecdadın emanetlerine en güzel biçimde sahip çıkan Vakıflar Genel Müdürlüğümüzü şahsım, milletim adına tebrik ediyorum.

Bizim kültürümüzde marifet iltifata tabidir. Özellikle vakıf kültürümüzün yaşatılmasına öncülük edenleri taltif etmek, onlara emekleri için teşekkür etmek çok önemlidir. Vakıf Haftamız münasebetiyle aynı zamanda “vakıf insanı” olarak Bayram Kızılaslan kardeşimize de ödülünü takdim ettik. İş adamı kimliğinin yanı sıra, hayırseverliğiyle de maruf olan Bayram Kızılaslan kardeşimiz, 6 Şubat

depremlerinde ağır hasar alan Malatya Yeni Camii'nin tüm yapım masraflarını üstlendi. Bayram kardeşimizin maddi desteğiyle şehrimizin simgelerinden olan bu tarihî eseri inşallah süratle ayağa kaldıracacağız. Mevla kendisinden razı olsun diyorum. Depremde yıkılan ve hasar gören vakıf eserlerimizin ihyası için gösterilen her türlü çabayı takdirle karşıladığımızı buradan ifade etmek istiyorum. Vakıf Haftası dolayısıyla bir kez daha vakıf medeniyetimizin oluşunda, sürdürülmesinde, muhafazasında emeği geçen herkese ülkem ve milletim adına şükranlarımı sunuyorum. Ebediyete irtihal eden vakıf insanlarımızı ve hayırseverlerimizi rahmetle yâd ediyorum.

Genel Müdürlüğümüz, sadece vakıf eserlerinin korunması ve ihyasında değil; kültürel hizmetlerden burslara, muhtaçlara yardımdan cemaat vakıflarına kadar geniş bir alanda iftihar kaynağımız olan çalışmalara imza atıyor. İlk, orta, lise ve yükseköğrenim seviyesinde toplam 50 bin ihtiyaç sahibi evladımız, vakıflarımızdan burs veya eğitim yardımı alıyor. Genel Müdürlüğümüzün 7 Ekim'den beri soykırıma uğrayan Gazzeli kardeşlerimize el uzattığını görmekten ayrıca memnuniyet duyuyoruz. Mart ayının sonunda toplam 3 bin tonluk 125 bin gıda kolisi taşıyan sekizinci iyilik gemimizi Gazze'ye uğurladık. Daha sonra bu yardımlarımızı artırarak devam ettirdik, devam ettiriyoruz. Bugüne kadar toplam 50 bin tona ulaşan insani yardım miktarıyla Türkiye, dünyada Gazze'ye en fazla yardım gönderen ülke konumuna ulaştı.

Bizler sevgi ve merhamet medeniyetinin temsilcileriyiz. Nefes alırken havayı, su içerken, ırmağı, hasat toplarken

toprağı, meyve koparırken, ağacı özellikle incitmemeye, zarar vermemeye çalışan yüce gönüllü bir kültür ikliminde yetişerek hamdolsun bugünlere geldik. Cenk meydanlarında hasımlarımızla göğüs göğüseye muharebe ederken dahi gayrimeşru, gayriinsani yollara tevessül etmedik. Sefere çıktığında dalından kopardığı bir meyvenin ücretini bile ödeyen ecdadımız, bizlere gerçekten hem örnek olacak hem de iftihar edeceğimiz eşsiz bir miras bırakmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in şu tavsiyesi asırlarca milletimize rehberlik etmiştir: "Hüner, bir şehir bünyad etmektir. Reaya kalbin abad etmektir." Evet, önemli olan sadece toprak kazanmak değil, bir şehri imar etmek gönülleri de fethetmektir. Bu anlayışla tarih boyunca hem nice şehirler, yollar, köprüler imar ettik hem de kalpleri kazandık.

Her zaman söylüyorum, bugün bir kez daha ifade ediyorum: Bulunduğumuz tüm makamları aziz milletimize borçluyuz. Hangi konumda olursak olalım, hepimiz milletimize karşı sorumluyuz. Millete büyüklenmek, yukarıdan bakmak, efendilik taslamak, sorunlarını görmezden gelmek, kesinlikle kabul edilemez. Hele hele kamu malına el uzatmak, bizim nazarımızda ihanete eşdeğerdir. Siyasetçiler, kamu görevlileri, yönetim mevkiindekilerin ülkeyi ve millete karşı vazifelerini yerine getirme noktasında hiçbir bahanesi olamaz. Milletin derdiyle dertlenemedikten, sorunlarına çözüm bulup hayır duasını almadıktan sonra hangi vazife olursa olsun insan için yüküdür. Eski Türkiye manzaralarını milletimize tekrar yaşatmamakta kararlıyız. Bu konuda özellikle son

dönemde artan serzenişlerin farkındayız. Tespit ettiğimiz tüm eksiklerin, hataların, varsa ihanetlerin üzerine inşallah bundan sonra çok daha kararlı bir şekilde gideceğiz. Kamu hizmetlerinin sorunsuz ve kusursuz sunulması için her türlü tedbiri alacak, bürokratik ataletle hiçbir şekilde müsaade etmeyeceğiz.

Vakıf eserleri nasıl bize ecdadın ve vakıf sahibinin emanetiye kamu malı ve kamu görevi de milletin emanetidir. Tüyük bitmemiş yetimin hakkının olduğu kamu malı ve kamu görevi ancak böyle yüksek bir şuurla yerine getirilirse verimli olur, bereketli olur, faydalı olur, sorumluluğun hakkı tam manasıyla verilmiş olur. Kamu görevlisi, kendi mesuliyeti veya mesuliyet sahasıyla ilgili işlerde vatandaşlarımıza hizmet etmeye memurdur, mesuldür, mecburdur. Millete hizmet yolunda üşengeçliğe, rehavete, kaprislere, bugün git yarın gel sorumsuzluğuna asla ve asla yer yoktur.

Bu açılış törenini, emanete sahip çıkma bakımından sergilediğimiz hassasiyetin yeni bir nişanesi olarak görüyorum. Toplam 201 vakıf eserini asli kimliğine ve kullanım amacına uygun şekilde restore eden Vakıflar Genel Müdürlüğümüzü tekrar milletim adına tebrik ediyorum. Bu eserlerin yeniden ihyasına katkı sağlayan hayırseverlerimize ayrıca teşekkürlerimi iletiyorum. Rabbim bizleri vakıfların kıymetini bilenlerden, vakıf sahibi olanlardan, geride hayırla yâd edilecek eserler bırakanlardan eylesin diyorum. Bu düşüncelerle restorasyonu tamamlanan eserlerin hayırlı olmasını temenni ediyor, sizleri sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

“ Köklü Vakıf Gelenegimiz, Çağını Aşan Eserlerde Somutlaşıyor ”

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, Vakıflar Genel Müdürlüğünce restorasyonu yapılan 201 eserin açılışında konuştu. Bakan Ersoy, son 22 yılda 5 bin 450 vakıf eserinin restore edildiğini, son iki yılda ise 119 vakıf kültür varlığının onarımlarının tamamlandığını bildirdi.

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restorasyonu yapılan 201 eserin, Cumhurbaşkanlığı Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'ndeki toplu açılış töreninde, inanç, düşünce ve kültür evreninin çok önemli değerlerinden birisi olan vakıf müessesinin temelinde iyilik, şefkat ve yardımlaşma olduğunu söyledi. “Bizim medeniyetimiz, bir yanıyla da vakıf medeniyetidir. Vakıf kültürümüz, insana dair bütün iyi hasletlerden beslenip eserlerde somutlaşmıştır,” diyen Ersoy, vakıf müessesesinin çok ciddi bir hukuk manzumesine de dayandığını vurguladı.

13-19 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilen Vakıf Haftası vesilesiyle “Vakıflarımız, köklü geçmişle toplumun çeşitli ihtiyaçlarına cevap veren; sosyal yardım, eğitim, sağlık gibi alanlarda hizmet sunan çok değerli kurumlarımızdır,” şeklinde görüşlerini dile getiren Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, “köklü vakıf gelenegimizi yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarma adına çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz,” dedi.

“Yüzlerce yıllık vakıf gelenegimizin temsil ettiği değerlerin bir kez daha güçlü şekilde idrak edileceği Vakıf Haftası'nı kutluyorum,” açıklamasını yapan Bakan Ersoy, milletin, devletin asırlardır vakıf sahibi atalarına vefa gösterdiğini, Türkiye'nin pek çok yerinde varlığını sürdürerek bugün hizmet veren hastaneler, çeşmeler, hamamlar, kütüphaneler ve daha nice eserin bu sadakatin bir göstergesi olduğunu söyledi. Değerli bir mirasın bugünkü varislerinin vakıf müessesinin sağlıklı bir biçimde işleyebilmesi için canla başla çalıştıklarını dile

Divriği Ulu Camii, Selçuklu'nun figüratif dünyasını yansıtıyor.

getiren Ersoy, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın öncülüğünde, vakıfların kuruluş amacına en uygun ve verimli şekilde hayatîyetini sürdürmesi noktasında birçok iyileştirme gerçekleştirildiğini kaydetti.

Ersoy, ilgili mevzuatta devrim niteliğinde düzenlemeler yapıldığını, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bir yandan alanı koordine ve kontrol ederken; diğer yandan da gerek yurt içinde gerekse yurt dışında vakıf eserlerine sahip çıktığını, teknolojiyle ve titizlikle koruyup nesillerle buluşturduğunu ifade etti. İhtiyaç sahibi her kademedeki öğrencilere burs, öksüz ve yetim çocuklar ile en az yüzde 40 engeli bulunanlara muhtaç aylığı verildiğini anlatan Bakan Ersoy, ailelere kuru gıda yardımı, imarethanelerde sıcak yemek hizmeti, bağışlanan adak ve kurban etleriyle yemek ve kavurma dağıtımı yapıldığını; afetlerde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yaraları sarabilmek için ilk andan itibaren sahada olduğunu anlattı.

Ersoy, restorasyon ve ihya projelerinin tüm hızıyla devam ettiğini vurgulayarak, sözlerini şöyle sürdürdü: "Son 22 yılda yaklaşık 8 milyar liralık bir harcamayla 5 bin 450 eseri restore ettik. Sadece son iki yılda, UNESCO Dünya Kültür Miras Listesi'nde yer alan eserlerden İstanbul Kariye Camisi, Hz. Cabir Camisi, Beyazıt Medresesi, Beyazıt Hünkâr Kasrı, Kasımpaşa Mevlevihanesi, Sivas Divriği Ulu Camisi ve İstanbul Terra Santa Kilisesi gibi 119 vakıf kültür varlığının onarımları tamamlandı. Ayrıca 6 Şubat depreminde hasar gören çok

sayıda ibadethane de onarıldı."

Ersoy, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kamuoyunda fazla bilinmeyen çalışmalarına ilişkin de şu bilgileri paylaştı: "Ayasofya Camisi'nin Bütüncül Projesi'ni hazırladık. Olası bir afette Ayasofya'ya bir şey olsa onu eski hâliyle yeniden inşa edecek bir proje yoktu. Umarım kullanmamız hiçbir zaman gerekmez ama bu proje artık elimizde mevcut. Sivas Divriği Ulu Camisi'nde yapının statik olarak dengede olduğunu gösteren, çok özgün bir sistem unsuru olan Denge Sütunu'nu da tekrar işlevsel hâle getirdik. Aynı camide havuz zarar görmüştü, o da eski haline kavuşturuldu. Gönül coğrafyamızla ilgili çalışmalarımız çerçevesinde Bosna Hersek, Kosova, Makedonya ve KKTC'de Osmanlı döneminden kalma 28 eserin restorasyonunu tamamladık, 13'ünün çalışması hâlen devam ediyor."

Ersoy, hudut sınırları dışındaki vakfiyelerde yer alan hayır şartlarını yerine getirmek amacıyla gıda dağıtımını yaptıklarını; 2013-2024 yılları arasında Bosna Hersek, Bulgaristan, Filistin, Karadağ, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kosova Cumhuriyeti, Kuzey Makedonya, Ukrayna ve Yemen'e kuru gıda yardımı gerçekleştirdiklerini söyledi. Bu çalışmalarla vakıf gibi kadim, tarihsel bir müesseseyi güncelle buluşturduklarını kaydeden Ersoy, "Vakıf kültürünü, yardımlaşmanın, dayanışmanın güzelliğini hayatın içinde diri tutuyor, yeni nesillere aktarıyoruz," dedi.

“ Cumhuriyet Tarihimizin En Kapsamlı İhya Hareketi ”

Yaklaşık 9 bin vakıf eserinin koruyucusu olan kurumumuz, bu eserleri taşıdıkları değer ve görkem ile yaşatmaktadır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın huzurunda, Vakıf Haftası Programımız kapsamında, son iki yıllık çabalarımız neticesinde restorasyonlarını tamamladığımız, 100. yılımıza özel 201 eserini açılışını gerçekleştirdik. Kendilerine programımıza teşekkürleri için tekrardan şükranlarımızı arz ediyorum.

Cumhurbaşkanımızın tarihi ve kültüre dost, yardımcı, dayanışmayı, şefkat ve merhameti merkeze alan kararlılığı sayesinde Genel Müdürlüğümüz; birçoğu kendi hâline terk edilmiş binlerce eserimizi gün yüzüne çıkardı. Bu çerçevede Sultanahmet Camii'nden Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi'ne, Atik Valide Külliyesi'nden Diyarbakır Dört Ayaklı Minare'ye... Hacı Bayram Veli Camii'nden, Gelibolu Mevlevihane'sine, Erzurum Çifte Minareli Medrese'den, Edirne Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı'na kadar 5 binden fazla ecdat mirası eserimiz, Cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı ihya ve restorasyon çalışmasından geçti.

6 Şubat depremlerinde vakıf eserlerimiz de büyük ölçüde hasar aldı. Depremi ilk anlarından itibaren depremzedelerimize yardımcı olurken, kültür varlıklarımızın hasar tespit çalışmalarını da süratle tamamladık. Eserlerimizden çıkan tüm nitelikli parçaları ayrıştırarak yeni restorasyon süreçlerinde kullanılmak üzere muhafazaya aldık. Yine bu eserlerimizin restorasyonlarında kullanılmak üzere, yaklaşık 3,5 milyar liralık sponsorluk anlaşmalarını sağladık. Depremde zarar gören vakıf eserlerini, aslına uygun şekilde tekrar ayağa kaldırmaya yönelik çalışmalara ivedilikle başladık. Hayırseverlerimizin de desteğiyle inşallah bu ihya, imar ve restorasyon sürecini hızla tamamlayacağız.

Ecdat yadigarı eserleri yaşatırken, vakıflarımızın asıl amacı olan insanlığa ve milletimize hizmet misyonumuzu da yerine getiriyoruz. Bu kapsamda 25 Bölge Müdürlüğümüz ile vakıflarımızın vakfiyelerinde yer alan hayır şartlarını gerçekleştiriyoruz. Vakıfların yardım ve dayanışma felsefesiyle daha fazla sayıda ihtiyaç sahibi insanımıza ulaşmaya gayret ediyoruz. Genel Müdürlüğümüzün hayır hizmetlerine ayrılan yüzde 13'lük bütçesini yaklaşık üç kat artırdığımızı ifade etmek isterim.

2024 yılı itibarıyla 100 bin gıda paketimizi hem ülkemizde hem de gönül coğrafyamızda ihtiyaç sahibi ailelerimize her ay düzenli olarak ulaştırdık, ulaştırıyoruz. Yine hayır hizmetlerimiz kapsamında Türkiye'nin sekizinci İyilik Gemisi'nin, -tamamı kurumumuzca karşılanan- 125 bin yardım kolisini Gazzeli kardeşlerimize ulaştırdık.

Eğitim çağındaki öğrencilere yardım yapılması hizmetini aksatmadan ifa ediyoruz. 2024 yılı itibarıyla toplamda 50 bin ilk, orta, lise ve yükseköğrenim gören öğrencimiz, verdiğimiz burslardan faydalanan. Hizmetlerimiz çerçevesinde unutulmaya yüz tutmuş aşevlerimizi ihya ediyor, yeni açtıklarımızla “imaret” geleneğimizi yaşatmayı sürdürüyoruz. Osmanlı'dan günümüze kesintisiz hizmet veren Mihrişah Valide Sultan Eyüp İmaretimizin yanı sıra; ramazan ayında hizmete açtığımız Ankara Hacı Bayram- Veli İmaret'i ve Tokat Gülbahar Hatun İmaret'i'nde sürdürdüğümüz sıcak yemek servislerimiz ile damaklardan gönüllere iyiliğin lezzetini taşıyoruz. Aşevi hizmetlerimizin sayısını, bu yılın sonuna kadar inşallah yediye çıkarmayı hedefliyoruz.

İki yıldır gerçekleştirdiğimiz Vakıf İftar Buluşmaları ile 2 milyon kardeşimizle aynı sofrayı paylaşmanın huzurunu, bereketini yaşadık. Gelenekselleştireceğimiz bu iftar buluşmalarının bu seneki kaynağının yüzde 55'i, hayırseverlerimiz tarafından karşılanmıştır. Bu davranış, vakıf kültürünün milletimiz nezdinde nasıl sağlam bir yer edindiğini de net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Medeniyetimizin yücelttiği ve koruduğu bütün insani değerleri yaşatma sorumluluğunu taşıdığımızı bilincindeyiz. Bu bilinçle ecdadımızın vakıf senetlerinde yer alan hayır şartlarından piknik, sünnet, aşure ve kitap bağışi projelerinin yanı sıra; unutulmaya yüz tutmuş hayırları da yerine getirmeye gayret ediyoruz. Bu doğrultuda, yine bu yıl başlattığımız çalışmalarla vakfiyede geçen düşkün hastalara oda tahsis edilmesi şartı gereği, Ankara Dr. Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Hastanesi'nin bir katının restorasyonunun yapılması; gelinlere çeyiz verilmesi vakıf şartı gereği, her yıl maddi durumu yetersiz 30 kız kardeşimize 30 bin liralık çeyiz yardımı yapılması; sokak hayvanlarına su içiren vakıf şartı gereği hayvan barınaklarına mama bağışının yerine getirilmesi ve Niksarlı Hacı Mehmed Vakfı'nın, çok ince düşünülmüş vakfiyesinde yer alan şartı doğrultusunda ise Adalet Bakanlığımız koordinesinde mahkûmlara tatlı ikram edilmesi sağlanacaktır.

İnşallah bundan sonra da vakıf geleneğimizi en güzel şekilde yaşatmaya, vakıflara hizmet etmenin şuuruyla hareket etmeye devam edeceğiz.

Tüm bu hizmetlerimizde bizlere en güçlü desteği veren başta Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Mehmet Nuri Ersoy olmak üzere, “vakıf gönüllüsü” şuuruyla çalışan 25 bölge ve genel müdürlükteki mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Bu düşüncelerle Vakıf Haftası hizmetlerinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

SİNAN AKSU

T.C. Vakıflar Genel Müdürü

EDİTÖRDEN

Değerli Okurumuz,

Bu yılki Vakıf Haftamızda, yurt içinde ve yurt dışında restorasyonu tamamlanan 201 vakıf eserinin toplu açılışını gerçekleştirmenin heyecanını yaşıyoruz.

Vakıflarımız, şehirlerimizin imarının yanı sıra, halkın gönlünün kazanılmasına vesile olan en önemli kurumlarımızdır. Kültür coğrafyamızın her bir köşesinde inşa edilmiş olan camilerin, imarethanelerin, köprülerin ve kervansarayların çoğunluğu vakıf eseridir. Selçukluyu, Osmanlı'yı gezen Batılı seyyahlar, bu topraklar için "vakıf cenneti" tabirini kullanmışlardır. "Hayırdır yarışınız!" düşüncesini temel ilke edinen atalarımız, vakıf kurmak suretiyle özellikle birbiriyle yarışmış, kimseyi çaresiz ve sahipsiz bırakmamıştır. Fakir fukarayı, garip gurebayı, yolda kalanı, yetimi, öksüzü, düşkünü, biçareleri gözetken, ihtiyaç sahiplerine yardımcı esirgemeyen vakıflarımız, aynı zamanda milletimizin huzur ve güvenliğinin de teminatı olmuştur.

Vakıflarımız, yalnızca insana hizmetle kendilerini sınırlandırmamıştır. Vakıf tarihimizde, özellikle aç kuşlar için, göç eden leylekler için, hatta ağaçlar için, köprüler için kurulan nice vakıflar görüyoruz. Hayata ve hayatın akışına dair ne varsa oraya hitap eden, elini uzatan ve kol kanat geren bir hayır kurumuna, yapıya veya vakfa mutlaka rastlıyoruz.

Vakıf faaliyeti, titizlikle yürütülmesi gereken, tüm insanların, tabiatın, hayvanların ve bitkilerin, gelecek kuşakların hakkını, hukukunu savunmakla yükümlü müesseselerdir. Bu bakış açısıyla çalışan Genel Müdürlüğümüz ile çıkardığımız Vakıf Şehir dergimizin yeni sayısını sizlere takdim ediyoruz. Vakıf Haftası gibi özel günlerin, özellikle gençlerimizin köklü vakıf medeniyetimizi anlamasına vesile olmasını diliyorum.

İyi okumalar,

GÜL AŞIK

Vakıflar Genel Müdürlüğü
Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri

VAKIF ŞEHİR

**T.C. Vakıflar Genel
Müdürlüğü adına**

**Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür
SİNAN AKSU**

**Yayın Kurulu Üyeleri
Genel Müdür Yardımcıları
HAYRULLAH ÇELEBİ
AYDIN CEM ASLANBAY
ERKAN ÖMEROĞLU**

**Yayın Koordinatörü
GÜL AŞIK**

**Kültür ve Tescil
Daire Başkanı
MEVLÜT ÇAM**

**Sanat Eserleri ve
Yapı İşleri Daire Başkanı
ŞENGÜL KONCAGÜL**

**Dış İlişkiler Daire Başkanı
SEVİM ÇAĞLA SERİM**

**Hayır Hizmetleri
Daire Başkanı
TANER KARADAYI**

**Kurumsal İlişkiler
SADIK ÖZDEMİR**

**Yayıncı Kuruluş
ART MENTAL A.Ş.
Adına İmtiyaz Sahibi
ALİ ATAY**

**Yayın Yönetmeni
MELİH USLU**

**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
SEDA BAŞARAN TAŞDELEN**

**Görsel Yönetmen
MURAT SELEK**

**Art Mental Yayınları
Medya Grubu Başkanı
DOĞAN ACAR**

**Editörler
HAYATİ TEK
İLTERR SAĞIRSOY**

**Baskı
SEMİH OFSET MATBAA
SEK. YAY. SAĞ. İNŞ.
SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Zübeyde Hanım mah. 628 sok.
No: 26 Altındağ / Ankara**

Bu dergi uluslararası grafik tasarım ve editöryal ilkeler uyarınca hazırlanmıştır. Vakıf Şehir Dergisi aylık olarak yayınlanır. Dergide yer alan makale, araştırma, yorum, röportaj gibi yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yer alan yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

**Yaygın, Süreli, Türkçe
ISSN: 27916308
2024, Sayı: 24**

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**T.C.
VAKIFLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

*Vakıf Şehir Dergisi,
Vakıf Katılım desteği ile
yayınlanmaktadır.*

**VAKIF
KATILIM**

VakiflarGM

vakiflarmgm

VakiflarGM

QR kodu
okutarak
konuma
gidebilirsiniz.

**T.C.
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

(312) 415 50 00

**Namık Kemal Mah.
Milli Müdafaa Cad. No: 20
06420 Kızılay - Çankaya,
Ankara
www.vgm.gov.tr**

*2024 Vakıf Haftası
100. Yıla Özel 201 Eser
Toplu Açılış Töreni'nde
Malatyalı hayırsever iş
insanı Bayram Kızılaslan,
Vakıf İnsan Ödülü'ne
layık görüldü. Malatya'da
6 Şubat depremlerinde
yıkılan Yeni Camii'nin
restorasyonunu, Söğütlü
Camii'nin ise yapımını
üstlenen hayırsever
iş insanı Kızılaslan'a
ödülü Cumhurbaşkanı
Recep Tayyip Erdoğan
tarafından verildi.*

HAYIR VE HASENAT PEŞİNDE BİR ÖMÜR

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen Vakıf Haftası 100. Yıla Özel 201 Eser Toplu Açılış Töreni'ne katıldı. Törende konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Bizim kültürümüzde marifet iltifata tabidir. Özellikle vakıf kültürümüzün yaşatılmasına öncülük edenleri taltif etmek, onlara emekleri için teşekkür etmek çok önemlidir. Vakıf Haftamız

münasebetiyle aynı zamanda vakıf insanı olarak Bayram Kızılaslan kardeşimize de ödülünü takdim ediyoruz. İş adamı kimliğinin yanı sıra, hayırseverliği ile de maruf olan Bayram Kızılaslan kardeşimiz, 6 Şubat depremlerinde ağır hasar alan Malatya Yeni Camii'nin tüm yapım masraflarını üstlendi. Bayram kardeşimizin maddi desteği ile şehrimizin simgelerinden olan bu tarihi eseri inşallah süratle

ayağa kaldıracacağız. Mevla kendisinden razı olsun,” dedi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, konuşmasının ardından Malatyalı hayırsever iş insanı Bayram Kızılaslan'a Vakıf İnsan Ödülü'nü verdi.

6 Şubat'ta Malatya'da ne olmuştu?

Deprem uzmanlarının aktardığı bilgilere göre asrın felaketinde, Hatay'dan sonra en fazla zarar gören şehrimiz Malatya oldu. 36 bin bina ile 27 bin iş yeri tamamen yerle bir oldu. Yani Malatya'da depremler, hemen hemen her dört binadan birinin yıkılmasıyla sonuçlandı. Bin 237 kişinin hayatını kaybettiği, 6 bin 444 kişinin de yaralandığı Malatya'da, asrın felaketinin yıl dönümünde anma programları düzenlendi. 6 Şubat'ta meydana gelen depremlerin ardından koordinatör bakan olarak Malatya'ya gelen Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, depremin birinci yıl dönümünde deprem şehitlerinin mezarlarını ziyaret etti.

Mezar ziyaretlerinin ardından Malatya'da hayatını kaybedenlerin isimlerinin bulunduğu 6 Şubat Deprem Şehitleri Anıtı'nı da ziyaret eden Bakan Ersoy, anıta karanfil bıraktı. Bölgede yaşadıklarını bir belgeselde dile

Malatya Ulu Camii'nin 6 Şubat depremlerinden hemen sonraki hâli.

getiren Bakan Ersoy'un, konuşması sırasında duygulanarak gözyaşlarına hâkim olamadığı görüldü. Bakan Ersoy, belgeseldeki konuşmasında şu ifadeleri kullandı: "Dışarı çıktığınız zaman her yerde çığlık. Âdeta bir film senaryosu gibi... Patır patır binalar çöküyor. Arkanızı dönüyorsunuz orası dönüyor, insanlar kaçıyor. Oranın koordinatörü sizsiniz, herkes size bakıyor. Siz güçsüz olursanız herkes çöker. Dimdik, sert duruyorsunuz orada, fakat gece kendi kendinize ağılıyorsunuz..."

Bayram Kızılaslan kimdir?

100. Yıla Özel 201 Eser Toplu Açılış Töreni'nde Vakıf İnsan Ödülü'ne layık görülen iş insanı Bayram Kızılaslan, hayırseverliği ile tanınan bir isim. Özellikle 6 Şubat depremlerinin yaralarının sarılmasında büyük sorumluluk alan Kızılaslan'ın medyada boy göstermekten imtina ettiği, ünlenmek yerine devlete ve millete fayda sağlayacak işlere odaklandığı biliniyor. Layık görüldüğü Vakıf İnsan Ödülü vesilesiyle kendisine yaptığımız röportaj teklifimizi nazikçe geri çevirmesi de bunun bir göstergesi. Ömrünü hayır ve hasenat işlerine adayan Kızılaslan, vakıf eserlerini ayağa kaldırma çalışmalarından dernek başışlarına kadar Türkiye'nin dört bir yanında gerçekleştirdiği hayır işleriyle adını duyuruyor. Kızılaslan, 6 Şubat

depremlerinde ağır hasar alan Malatya Yeni Camii'nin tüm yapım masraflarını üstlenerek büyük takdir topladı. İyilik yapmanın, paylaşmanın, vakıf insan olmanın faziletleri ve manevi tatmini, belli ki onu çok mutlu ediyor. Kızılaslan, eğitime verdiği desteklerle de kamuoyunda ses getiriyor. Vakıf kültürünü, sosyal yardımlaşma ve paylaşma geleneklerimizi önemseyen bir anlayışa sahip olan Kızılaslan, imza attığı hayır işleriyle toplumda örnek insan olmayı başarıyor.

100. Yıla Özel 201 Eser Toplu Açılış Töreni'nde hayırsever iş insanı Bayram Kızılaslan'ın öz geçmişi ise şu şekilde okundu: 1949 yılında Malatya'nın Pütürge ilçesinde doğan Sayın

Kızılaslan, ilköğretimini Pütürge ilçesinde tamamladı. 1961 yılında İstanbul'a gelerek çalışma hayatına başlayan Sayın Bayram Kızılaslan, 1971 yılında başladığı ticari hayatına halen Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesindeki Enesler Örmek Tekstil Firması'nda devam etmektedir. Hayırseverliği ile bilinen Kızılaslan, 6 Şubat depremlerinde Malatya'da hasar gören Hacı Yusuf Taş Camii - Yeni Camii restorasyonuna ve Söğütlü Camii'nin yapımına sponsor olarak katkıda bulunmuştur. Biz de Sayın Bayram Kızılaslan'ı hasenat işleri ve "vakıf insan" unvanı nedeniyle tebrik ediyor, nice hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Takdim Edilen MUHTEŞEM HAT LEVHASI GÖZ KAMAŞTIRDI

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy ile Vakıflar Genel Müdürü Sinan Aksu, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Süleymaniye Camisi'nin kible cephesindeki çini üzerinde, İznik çinileriyle yapılmış mihrap nişinden esinlenerek oluşturulan eseri takdim etti.

İstanbul'dan Kocaeli'ne 33 VAKIF ESERİNİN İHYASI VE AÇILIŞI

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restorasyonu yapılan 201 Eserin Toplu Açılış Töreni, 6 Mayıs Pazartesi günü Cumhurbaşkanlığı Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde yapıldı. Vakıf Haftası kutlama programı kapsamında düzenlenen tören, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleştirildi.

2024 Vakıf Haftası Kutlama Programı çerçevesinde düzenlenen 201 Eserin Toplu Açılış Töreni'nde, tarihe gösterilen büyük vefa ile ihya edilen onlarca eser restore edilen halleriyle hizmete açıldı. Ayrıca törende, Vakıflar 2. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Kocaeli'deki Yeni Cuma Camii'nin de açılışı yapıldı. İstanbul'da tamamlanan restorasyonların ardından yeniden hizmete açılan Vakıflar 1. ve 2. Bölge Müdürlüklerine bağlı 33 eser şöyle: Soğukçeşme Askerî Rüstiyesi, Beyazıt Medresesi, Beyazıt Camii Hünkâr Kasrı, Nuruosmaniye Camii Avlusu, Mesih Ali Paşa Camii, Kasımpaşa Mevlevihanesi, Benlizade Ahmet Reşat Efendi Türbesi, Muradiye Camii, Bebek Camii, Lala Hayrettin Paşa Camii, Fatma Sultan Sıbyan Mektebi, Terra Santa Kilisesi, Hoca Kasım Günani Camii, Güzelce

Kasımpaşa Camii, Güngörmez Mescidi, Muhtesip İskender Ağa Camii, Bostani Ali Camii, Eyüpsultan Mihrîşah Valide Sultan Külliyesi İmaretî (Eyüp İmaretî), Fatih Beyazıt-ı Cedid Camii (güvenlik önlemi alınması işi), Eyüpsultan Arpacı Hayrettin Camii, Beşiktaş Vişnezade Camii Minaresi, Beyoğlu Kılıç Ali Paşa Külliyesi (Tophane Camii'nde ana sahin su tecriti ile ahşap döşeme yapılması işi), Kariye Camii, Hz. Cabir Camii, Kartal Mehmet Ağa Camii (Yakacık Merkez Camii) (çürüyen çatı örtüsü ve taşıyıcı elemanlarının yeniden yapılması, basit onarım, 2022 yılı doğrudan temin işi), Şile Çavuş Ahmet Camii, Üsküdar Altunizade İsmail Zühtü Paşa Camii, Kazasker Abdulkadir Efendi Camii, İskele Camii, Şeyh Devati Camii, İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi, Pervititch Evi, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi.

DERSAADET'İ TAÇLANDIRAN 4 VAKIF ESERİ

Doğu Roma İmparatorluğu'ndan Osmanlı'ya sayısız uygarlığın birikimiyle yoğrulan İstanbul... Üç tarafı suyla kuşatılmış İstanbul Yarımadası, iki yaka, Boğaziçi... Kesintisiz 2 bin 500 yıldır dört başı mağrur bir şehir olan İstanbul, asırları aşan vakıf eserleriyle âdeta göz alıcı bir kolye gibi süsleniyor. İşte Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından çeşitli kısımları restore edilerek hizmete açılan eserlerden birkaçı:

1 NURUOSMANİYE CAMİİ
Kendi adıyla anılan semtte, Molla Fenari Mahallesi Vezirhan Caddesi üzerindedir. Bu caminin yerinde daha önce Hasan Canzâde Şeyhülislâm Hoca Sadeddin Efendi'nin zevcesi Fatima Hatun'un mescidi bulunuyordu. Daha sonra Sultan Birinci Mahmut, aynı yerde bugünkü Nuruosmaniye Camii'ni yaptırmaya başlamıştır. Fakat 1748 yılında inşasına başlanan cami, Sultan Birinci Murat'ın ölümüyle kardeşi Üçüncü Osman tarafından 1755 yılında tamamlanmış ve adına da Nuruosmanî denilmiştir. Mimar Mustafa Ağa olan cami, iki kapılı geniş bir dış avlu ile çevrilidir. Medrese, imaret, kütüphane, muvakkit odası, sebil, çeşme gibi müştemilatının yanı sıra, çevresinde dükkânları ve hanı vardır. Barok üslubun etkisiyle inşa edilen bu karakteristik caminin iç avlusu, klasik plan esasından bütünüyle ayrılmış olup 12 sütun üzerine oturan 14 kubbesi bulunmaktadır. Caminin asıl iç kısmı, kare plan üzerine yapılmıştır ve mihrabı çikintilidir. Çapı hayli geniş olan yüksek kubbe,

duvarlar üzerine oturan kemerler tarafından taşınmaktadır. Cami, beş sıra halinde tam 174 pencere tarafından aydınlatılmaktadır ki bu pencereler camiye gerekli aydınlığı sağlamaktadır. Pencereler alçıdan ve barok stilindedir. Kubbe kemerlerinin duvar üzerindeki bitiminde bir kuşak halinde Fetih suresi yazılıdır. Ana giriş kapısının üzerinde müezzin mahfili, mihrabın solunda ise odaları bulunan, altın yaldızlı bir hünkâr mahfili bulunmaktadır. Mükemmel bir akustik sistemine sahip olan caminin dengesini kontrol etmek için mihrabın iki yanına döner terazi sütunlar yapılmıştır. Âlemleri taştan ikiye şerefeli iki minaresi vardır. Caminin türbesinde, banî sultanların validesi Şehsuvar Sultan ve bazı şehzadeler yatmaktadır. Orta kapının dışındaki ayetikerime Hattat Rasim Efendi tarafından yazılmıştır. İki yan kapının içindeki ayetikerimelerin hattı ise Fahreddin Yahya'ya aittir. Dıştaki ayetikerimeler, Yedikulelîzâde Seyyid Abdülhalim tarafından yazılmıştır. Celi hatlar ise Bursalı müzehhib Ali Ağa ile Kâtibzâde Mehmed Refi Efendi'nin eserleridir.

2 EYÜPSULTAN MİHRİŞAH VALİDE SULTAN KÜLLİYESİ

Türbe, hazire, imaret (aşhane), mektep, sebil ve çeşmelerden oluşan külliye, Sultan Üçüncü Selim'in annesi Mihrîşah Valide Sultan tarafından 1792-1796 yılları arasında inşa ettirilmiştir. Külliye'nin barok özelliklere sahip mermer cephesi türbe, taç kapılar, yuvarlak kemerli madeni şebekeli pencereler, sebil ve çeşmelerle şekillenmiştir. Ön cephede mevcut iki kapı dışında, doğu ve batıda külliye'ye ait iki kapı daha vardır. Türbe ve hazire avlusuna kilit taşı stilize istiridye kabuğu motifli, iki renk mermerden örülmüş bir kapı ile geçilir. Kapının iki yanında dalgali hatlara sahip yüksek kaidelerin üzerinde helezonik kıvrımlı, akant yapraklı ve profilli başlıkları olan sütunlar yükselir. Sütunların arasındaki iç bükey bölümler, birer süs çeşmeciğiyle hareketlendirilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilen imaretin avlusuna giriş, pembe-beyaz mermerden, yuvarlak kemerli bir kapı ile sağlanmaktadır. Üstteki barok tepelik altında "maşallah" ile bir ayet yazılmıştır. Kapının yanlarındaki bağlayıcı yapı elemanları

yüksek kaidelere oturmakta olup sarmal kıvrımlı başlıklara sahiptir. Üstte, sütunların devamı durumundaki köşeli elemanlar arasında Sultan Üçüncü Selim'e ait tuğralı madalyonlar vardır. İmaretin avlusunda Mısırlı Mustafa Fazıl Paşa ve ailesine ait lahitler bulunmaktadır. İyonik başlıklı sütunlar üzerinde yükselen, yuvarlak kemerli, içleri beyaz badanalı, kübbeli revaklar avluyu batı, kuzey ve doğu yönlerinden çevreler. Avlunun batı yönündeki mekânlar, aynalı tonozla örtülüdür. Bu mekânlardan ilki, türbe avlusuna geçişi sağlar. Bugün arşiv ve soyunma odası olarak kullanılan mekânlar kapı ve pencereleriyle imaret avlusuna; diğerleri ise türbe avlusuna ve aynı zamanda doğu kapısıyla da ulaşılan hazireye açılır. Bu bölümün gerisinde biri beşik, diğer altısı aynalı tonozla örtülü mekânlar mevcuttur. İmaret kapısının tam karşısında, sekizgen kasnaklar üzerindeki pandantifli kubbelerle örtülü üç büyük mekân yer alır. Soldaki batı yönünde, diğer ikisi doğu yönünde yarım aynalı tonozla genişletilmiştir. Ortadaki mekân, yapının mutfağı olup sağındaki fırın alanıdır. İmaretin beşi sekizgen, altısı silindirik 11 adet bacası bulunmaktadır.

3 KILIÇ ALİ PAŞA KÜLLİYESİ

Beyoğlu Tophane'de yer alan Kılıç Ali Paşa Külliyesi, Kaptanıderya Kılıç Ali Paşa tarafından 1578-1580 yılları arasında dönemin baş mimarı Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Caminin cümle kapısının üzerinde yer alan kitabeye göre 1580 yılında inşaatının tamamlandığı belirtilmektedir. Kılıç Ali Paşa Camii, ilk birimi Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmış olan Tophane'nin hemen önünde yer almaktadır. Caminin konumu, yapıldığı dönemde deniz kıyısında ve İstanbul Limanı'ndan Beyoğlu tarafına çıkışı sağlayan en önemli iskelenin başında yer almakta olup, günümüzde deniz ile ilişkisi kopmuş durumdadır. Külliye, dış avlu duvarı ile sarılmış bir cami ile yanındaki büyük medrese ve hamamdan oluşmaktadır. Caminin kible tarafında kurucusunun türbesi ile bir hazire yer almaktadır. Dış avlu duvarının cadde üzerindeki köşesinde yer alan sebilin külliyesinin bir unsuru olmadığı, sonradan eklendiği düşünülmektedir. Mimar Sinan, iki yarım kubbe ile desteklenmiş merkezi kubbenin Ayasofya'da oluşturduğu uzunlamasına mekânı bu camide yanlara doğru genişleterek farklı bir üslup oluşturmuştur. Kible eksininin dışında kalan yönlerde, kubbeden dışa uzanan ve içleri boşaltılarak kemer haline getirilmiş olan desteklerin dışa doğru alçalması, caminin kendine özgü mimarisine önemli bir katkı sunmaktadır. Caminin denize dönük olan mihrap cephesinde, etkileyici ve sık pencerelerden bir düzen oluşturduğu görülmektedir. Yapının iç kısmında ilk bakışta Ayasofya'ya benzerlik olduğu algısı oluşsa da detaylara bakıldığında çok farklı mimari çözümler içermektedir. Caminin iç mekânında,

iki yanda yer alan kadınlar mahfili ve iki büyük kemeri taşıyan sütunları, Ayasofya'dakinin aksine aynı aks üzerinde yer almamakta, üst kemer dizisi alt kemer dizisine göre dışa doğru kaydırılmış olarak yerleştirilmiştir. Böylelikle alt kemer dizisi kadınlar mahfilinin döşemesini belirlemekte ve üst üste nizami olarak yerleştirilen kemerlerin oturduğu narin sütunlar, kadınlar mahfilinde narin ve aynı zamanda daha fazla korunmuşluk etkisi yaratmaktadır. Ayrıca iki yana doğru mekânın genişleyen etkisini de güçlendirmektedir. Ana kubbenin ise Süleymaniye Camii'ne benzer olarak dört ayak üzerine oturan dört büyük kemer üzerine inşa edildiği dikkat çekmektedir.

4 TERRA SANTA KİLİSESİ

Beyoğlu Tomtom Mahallesi'ndeki Terra Santa Kilisesi, İstanbul'un en eski Hristiyan ibadethanelerinden biri. Sefaretler bölgesinde asırlar boyu hizmet veren tarihî yapı, İstanbul'un dinî ve kültürel geçmişinde önemli bir yer tutuyor. Yaklaşık 3,5 dönüm genişliğinde bir arazi içerisinde yer alan yapı, 15. yüzyılda inşa edildi. Dört yüzyıl boyunca yeni yapılar eklenerek büyütülen tarihi kilise, bir dönem hastane olarak da kullanıldı. Uzun yıllar harabe halinde bekleyen kilise, çevresindeki yapılarla birlikte kapsamlı bir restorasyondan geçirildi. Bu süreçte manastırın çevresindeki sekiz farklı yapı restore edilerek hizmete açıldı. Ayrıca kilisenin inşa edildiği döneme ait orijinal mimari üsluplar ihya edildi. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından projeleri çizdirilen yapının ahşap unsurları, süslemeleri ve mimari tasarımları ortaya çıkarıldı. Kilisede çevre düzenlemesi de yapıldı.

KILIÇ ALİ PAŞA KİMDİR?

Kendi ismiyle anılan caminin banisi olan Kılıç Ali Paşa, sefepleri gibi Enderun'da yetişmiş bir kaptan değildir. Tıpkı Barbaros gibi gazi korsanlığı yaparak yükselmiştir. Güney İtalya'da doğmuş olan Kılıç Ali Paşa, Osmanlı korsanlarına esir düştükten sonra Müslüman olmuş, Uluç Ali ismini almış, başta kadirgalarda denizcilik yapmaya başlamış, sonrasında kaptan olmuştur. Turgut Reis ile seferlere çıkmış, 1565'te Turgut Reis'in ölümü üzerine Cezayir beylerbeyliğine getirilmiş, Kıbrıs'ın Fethi'ne de katılmıştır. İnebahtı Deniz Muharebesi'nde Osmanlı donanmasının sol kanadını yöneten kaptan, kendi gemilerini koruyabilmiştir. Bu başarısından dolayı Sultan İkinci Selim tarafından "Kılıç" unvanı ile kaptanıderyalığa yükseltilmiştir. İnebahtı Deniz Muharebesi sonrası donanmayı tekrar toparlayan Kılıç Ali Paşa, Tunus'un İspanyollar tarafından işgalini haber alınca sefere çıkarak Tunus'u tekrar fethetmiştir. Bu seferinde İspanyolların Goletta Kalesi'nde bulunan 5 bin topu da ganimet olarak almış, Tophane önündeki meydana bu topları sergilemiştir. Bu zaferin ardından Kılıç Ali Paşa Camii inşa edilmiştir.

Deprem Bölgesindeki 30'dan Fazla Vakıf Eseri Milletin Hizmetine Açıldı

6 Şubat depremlerinde zarar gören 377 vakıf eserinin her biri, şehirlerimizi taçlandıran abidevi ve sembol yapılardan oluşuyor. Bu nedenle bu eserlerin milletimiz için önemi büyük. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restore edilerek hizmete açılan 30'dan fazla vakıf eserinin yaz sonunda 100'e çıkarılması hedefleniyor.

6 Şubat tarihli yüzyılın afetinde ağır hasarlar alan deprem bölgesi şehirlerinde yürütülen büyük ihya hareketi hız kesmeden devam ediyor. 2024 Vakıf Haftası 100. Yıla Özel 201 Eser Toplu Açılış Töreni kapsamında deprem bölgesindeki 30'dan fazla vakıf eseri ihya edilerek hizmete açıldı. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilerek ibadete ve ziyarete açılan vakıf kültür eserlerinin sayısının yaz sonunda 100'e yükseleceği bildiriliyor. Deprem bölgesinde restorasyonları tamamlanarak hizmete açılan vakıf eserlerinden bazıları şöyle: Şanlıurfa'da Eski Ömeriye Camisi, Kara Musa Camisi, Şeyh Ebu Bekir Türbesi, Harran İmam Bakır Türbesi, Hayati Harrani Türbesi; Hatay'da Sarımiye Camisi ve Hünkâr Mescidi; Osmaniye'de Bahçe Ağacabey Camisi; Kilis'te Mevlevihane Camii ve Fevkanî Camisi; Gaziantep'te Balıklı Mescidi ve Kütüphanesi; Diyarbakır'da Dört Ayaklı Minare; Malatya'da Battalgazi Yusuf

Ziya Paşa Camisi.

Vakıflar Haftası'nın her yıl, -1924'te kurulan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yıl dönümünde- kutlandığı anımsatan Vakıflar Genel Müdürü Sinan Aksu, bu yıl yüzüncü yılı kutladıklarını söyledi. Vakıf Haftası'nın tüm yurttaki vakıf kültürünün gelecek kuşaklara aktarılması için bir etkinlikler dizisi şeklinde kutlandığını söyleyen Aksu, deprem bölgesinde hizmete açılan eserler hakkında ise şunları söyledi:

"Bugüne kadar deprem bölgesinde hafif, orta ve ağır hasar almış 30'un üzerinde eserimizi milletimizin hizmetine açtık. Bu yazın sonunda 100'ün üzerinde vakıf eserini hizmete açmış olacağız. Fakat tabii bunların yapılmasındaki süreçlerin tamamlanması, sadece bizim üzerimizde veya bizim elimizde olan bir durum değil. Bilim kurullarının, üniversitelerin ve diğer kurulların onayları gerekiyor. Bu onayları birebir takip ederek süreçleri neticeye

ulaştırmaya çalışacağız. Bu yapıların milletimiz için çok büyük önemi var. Bundan dolayı psikolojik olarak da bu camilerin ayağa kaldırılması, tekrar milletimizin hizmetine sunulması insanlarımızı rahatlatacak. Onun için camilerimizin restorasyonlarına hız verdik. Tabii restorasyon işinin ciddi manada aşamaları var. Biz de dünyada uygulanan sistemlerin tamamını uygulamaya çalışıyoruz. Hem çok hızlı hem de çok hassas hareket etmeye çalışıyoruz. Netice itibarıyla neredeyse yıkılan bütün yapılarımızın onarımına başladık. Deprem bölgesindeki faaliyetlerimiz en az iki yıl daha sürecek. Çok yoğun bir gayret içerisindeyiz. Bu gayretler neticesinde camilerimizi ve vakıf eserlerimizi açmaya devam edeceğiz. Bu yaz çok yoğun bir tadilat, restorasyon projesini uygulayacağız. Bu süreç zarfında, iki yıl içerisinde, öncelikle Hatay merkez olmak üzere bütün deprem bölgesindeki vakıf eserlerini ayağa kaldırmayı hedefliyoruz."

DİYARBAKIR'DAN KİLİS'E İHYA EDİLEN 4 VAKIF ESERİ

6 Şubat depremleri, sadece yitip giden binlerce canımıza mal olmadı. Geleceğimize miras bırakacağımız vakıf kültür eserlerimize de büyük oranda zarar verdi. Hasar gören eserlerimiz arasında Anadolu'nun en eski camisi de var, Osmanlı öncesi Beylikler Dönemi'nden miras kalan kent belleğinin vazgeçilmez parçaları da. Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Mehmet Nuri Ersoy'un ifade ettiği gibi ecdat yadigarı eserlerimizin tamamının ihyası, mümkün olan en kısa süre içerisinde tamamlanacak.

1 DÖRT AYAKLI MİNARE

16. yüzyılın başında Akkoyunlu Kasım Bey tarafından yaptırılan Şeyh Mutaahhar Camii, dört sütun üzerinde inşa edilmiş minaresiyle dikkat çekmektedir. Diyarbakır'ın sembol yapılarından biri olan Dört Ayaklı Minare, Akkoyunlular'ın en önemli anıtsal eserlerinden biridir. Mabede adını veren Şeyh Mutaahhar'ın kabrinin bulunduğu arsa üzerine inşa edilen cami, sıra sıra dizilmiş koyu ve açık renkli bazalt taşlardan yapılmıştır. Halk arasında Şeyh Matar Camii olarak bilinir. Fakat bazı kaynaklarda adı, Kasım Bey Camii veya Kasım Padişah Camii olarak da geçmektedir. Yekpare taş sütun üzerinde dört köşeli olarak inşa edilmiş olan yapı, Anadolu'nun tek dört ayaklı minare örneğidir. Dört ayak, İslam'daki dört mezhebi simgeler. Bir inanışa göre yedi defa sütunların altından geçenin dileği kabul edilir. Minarenin yanı başında, Hasan Paşa Hanı'nın yanındaki dar bir sokak içerisinde bulunan cami, kare planlı ve tek kubbelidir. Yanlarda üçer, kuzey ve güney yönde ikişer penceresi vardır. Pencereilerin tamamının içinde ve dışında kemerle kapanan girintiler göze çarpar. Mihrabın iki yanında bulunan ve üzerleri pencere kemeri gibi duran bölümler, üst kattaki küçük birer mahfile merdivenle çıkışı sağlayan birer geçittir.

2 KARA MUSA CAMİSİ

Şanlıurfa'da Beykapısı Mahallesi'nde bulunan caminin altı kitabesi bulunmaktadır. İlginçtir ki camiyi yaptıran ve adını veren "Kara Musa" ismine kitabelerde rastlanamamıştır. Çünkü camiyi tamir ettiren her zat, yapıya kendi kitabesini yerleştirmiş ve önceki kitabeyi söktürmüştür. Böylece Şanlıurfa'daki birçok eski yapıda olduğu gibi bu camide de eski kitabeler kaybolmuştur. Aslında Kara Musa Camii'ni 1552 tarihinde Kara Musa adında bir zat yaptırmıştır. Caminin pencere altı kitabesinde 1747 tarihinde onarımdan geçirildiği yazılı olup tamir edenin adı verilmemiştir. Son cemaat yeri kitabesinde caminin tamirini 1671 yılında Muhammed oğlu Abdurrahman Çelebi'nin yaptırdığı yazılıdır. Cami avlusunun batı kapısı kitabesinde ve minare kaidesi batı kitabesinde, Firuz Bey tarafından 1780 tarihinde tamir edildiği yazılıdır.

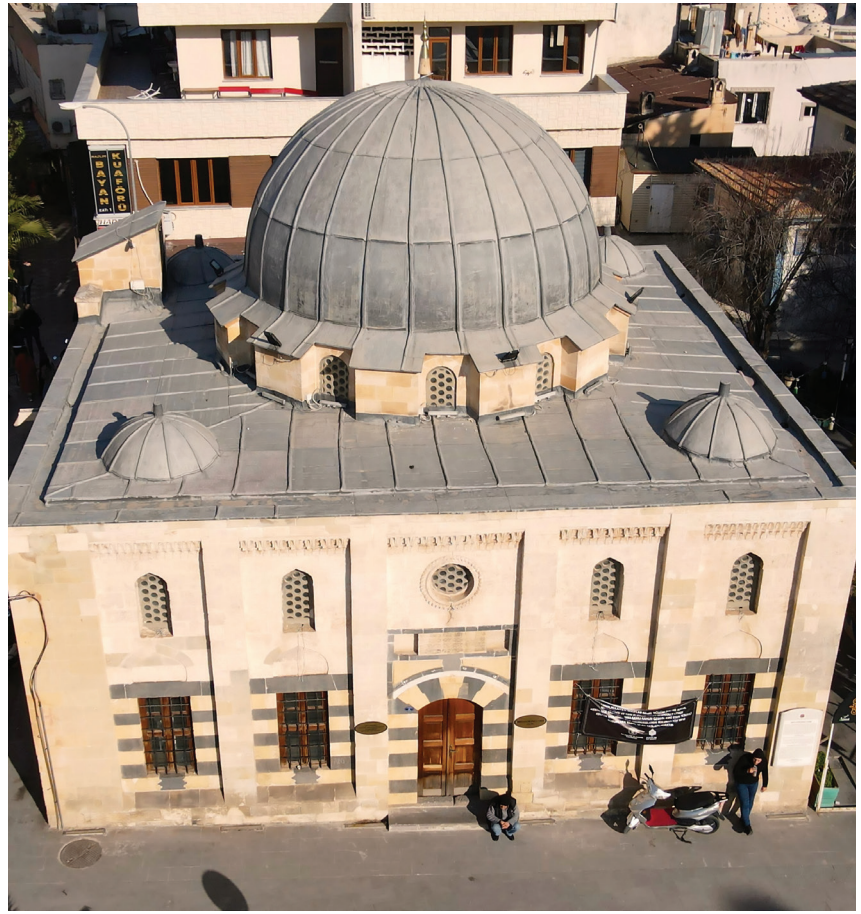
Caminin avlusundaki güney kapı kitabesinde Hacı Firuz Bey'in Kızıl Camii (Ulu Camii) ve Ağa Camii'yi (Nimetullah Cami) tamir ettirdiği, şehre çeşmeler yaptığı ve son olarak bu camiyi onarımdan geçirttiği yazılıdır. Tamir tarihi olarak da 1780 yılı verilmektedir. Ayrıca cami içinde yer alan bir sütunun üzerinde bir kitabe parçası vardır. Ters bir şekilde yerleştirilen bu kitabe parçası, ilk bakışta tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Muhtemelen başka bir yapıdan getirilip buraya yerleştirilmiştir. Son olarak kentte ağızdan ağza dolaşan bir rivayet ile Kara Musa Camisi hakkındaki bilgilerimizi çeşitlendirelim isterseniz. Halk arasında dolaşan bir söylenceye göre bir zamanlar caminin avlusunda fiskiyeli kocaman bir havuz varmış. Mahallenin çocukları, bu havuzda oynamayı ve serinlemeyi çok severlermiş. Sonraki yıllarda her nasıl olduysa bu havuz ortadan kaldırılmış.

3 HAYATİ HARRANİ TÜRBE Sİ

Şeyh Yahya Hayat el-Harrânî, Harran'da yaşamış ve 12. yüzyılda burada vefat etmiş saygıdeğer bir İslam âlimi ve mutasavvıfıdır. Dönemin kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla şeyhin vefatından önce Harran'da kendisine ait mescit, medrese ve zaviyenin yer aldığı bir külliye yapısı mevcuttur. Zatin türbesi ve güneyine bitişik olan camisi kesme taşlarla inşa edilmiş, tonoz ve kubbelerde ise tuğla malzeme kullanılmıştır. Dört paye ve kemerler üzerine oturmuş tromplu bir kubbenin örttüğü türbede şeyhin sandukası bulunmaktadır. Cami ve türbe, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından özgün niteliğine uygun olarak restore edilmiştir. Ancak türbe ve caminin günümüze kadar bazı değişiklikler geçirdiği duvar ve payelerdeki izlerden anlaşılmaktadır.

17. yüzyılın ortalarında Harran'ı ziyaret eden Evliya Çelebi, bu zatın türbesinden şu şekilde bahsetmektedir: “Şeyh Yahya'nın (Hayat) ziyaret yeri, Harran'ın dibindedir. Kutupluğa ayak basmış ulu sultandır. Harran Kalesi'nin yanında, çöl tarafında büyük bir kubbe içinde meftundur. Çöl Arapları bu sultana son derece bağlıdır. Hatta Araplar arasında mühim bir mesele için yemin ettirmek icap etse ta Basra, Lahsa, Umman, Cezayir ve Kurna'dan gelip bu sultanın üzerine 'Yahya Hayati'nin başı için!' deyip duvara el sürse Allah'a yemin etmiş gibi sayarlar. Bu sultana Yahya Hayati demelerinin aslı, bir seccade üzerinde tahiyatta ve hayatta oturur gibi öyle durmasındandır.” Yöre halkının nezdinde Hayat el-Harrani Hazretleri, ölümünden sonra da tasarrufu devam eden sayılı evliyadan biri olarak kabul edilmektedir.

4 KİLİS MEVLEVİHANE CAMİİ

Tekke Mahallesi'nde, Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Kilis Mevlevihanesi, günümüzde cami olarak kullanılıyor. Yapının Canbolat Paşa'nın Kilis Sancak Beyliği döneminde 1535-1553 yılları arasında yapıldığı düşünülmektedir. Mevlevihanenin yapım kitabesi olmayıp günümüzde var olanlar ise onarım kitabeleridir. Mevlevihane giriş kapısı üzerindeki kitabenin son satırında yapının 1894 yılında inşa edildiği gösterilmektedir. Düzgün, beyaz, sarımsı renkte kesme taşlardan yapıldığı için yöre halkı arasında Ak Tekke (Ak Tekye) olarak da bilinir.

Kilise Mevlevihanesi'nden günümüze yalnızca semahanesi gelebilmiştir. Kare planlı ve ana mekânı yüksek bir kubbe ile örtülü olan semahane, muntazam beyaz ve sarımtırak kesme taştan yapılmıştır. Semahane, cepheler boyunca

sıralanan 21 adet pencere ve tepe pencereleri sayesinde aydınlık ve ferah bir mekândır. Kubbe, yüksek bir çokgen kasnak üzerine oturur. Bu kasnağın her cephesinde yuvarlak kemerli birer pencere vardır.

Semahanenin dört köşesine ayrıca dört küçük kubbe yerleştirilmiştir. Cephelerde siyah beyaz renkli taşlarla ve pencereleri çerçeveleyen yatay ve dikey bantlarla hareketlilik sağlanmıştır. Giriş kapısı üzerindeki tepe penceresi ise yuvarlaktır.

Semahane de renkli taş kullanımı, nişler ve kubbe kasnağındaki mukarnaslar gibi bezemelere yer verilmiştir. Mihrap sivri kemerli olup üzeri koyu mavi, açık yeşil, sarı ve koyu yeşil renkte boyanmış, üzeri de mukarnaslarla doldurulmuştur. Mukarnasların bitiminde palmet, dal ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bir friz bulunmaktadır. Bu bezeme, 18. yüzyılın başlarına ait barok ve rokoko izlenimi vermektedir.

Antakya'nın Simgesi Sarımiye Camisi Yine Fotoğrafları Süsleyecek

*6 Şubat depremlerinde
ağır hasar alarak
kullanılmaz hale
gelen Sarımiye
Camisi, Vakıflar
Genel Müdürlüğü
tarafından restorasyon
çalışmalarının
tamamlanmasının
ardından
Cumhurbaşkanı Recep
Tayyip Erdoğan'ın da
katıldığı törenle ibadete
açıldı.*

Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan restorasyon çalışmalarının tamamlanmasıyla hizmete açılan vakıf kültür eserlerinden biri de tarihî Sarımiye Camisi oldu.

2024 Vakıf Haftası etkinlikleri kapsamında yer alan 201 Vakıf Eserinin Toplu Açılış Töreni'ne dahil edilerek kurdelesini kesilen Sarımiye Camisi, Hatay'ın hoşgörü simgelerinden biri olarak tanınıyor.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nden telekonferans yöntemi ile katıldığı açılışa Hatay Valisi Mustafa Masatlı, Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Öntürk, Antakya Belediye Başkanı İbrahim Naci ve il protokol temsilcileri katıldı.

Memlûkler Dönemi eseri

Sarımiye Camisi'nin açılış töreninde söz alan Cumhurbaşkanı Erdoğan, vakıf eserlerine sahip çıkmanın önemine değindi. Vakıf eserlerinin yenilenmesine katkılar sağlayan hayırseverlere ise toplu açılış töreni sonunda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ödül ve hediyeleri verildi. Sarımiye Camisi'nin tarihi ve kültürel önemini vurgulayan Vali Mustafa Masatlı ise kurdele kesimi öncesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hitaben, "Liderliğinizde, özellikle 6 Şubat depremleri sonrası şehrimizin yeniden ihyası, inşası ve imarı için yaptıklarınızdan dolayı şükranlarımızı sunarız. Memlûkler Dönemi'nde inşa edilmiş olan bu camimiz, 6 Şubat depremlerinde hasar görmüş ve devamında Vakıflar Genel Müdürlüğümüz tarafından restore edilmiştir," dedi. Vali Masatlı, açılış sonrası basın mensuplarına

Hatay'ın 6 Şubat depremlerinde her bakımdan ciddi yaralar aldığını hatırlattı.

Hatay'da ciddi bir imar, ihyâ ve inşâ çalışması sürdürüldüğünü belirten Masatlı, şöyle konuştu: “Her alanda pek çok çalışma yürütmekle birlikte, özellikle 6 Şubat'taki depremlerden dolayı maalesef kültürel değerlerimiz de ciddi derecede hasar gördü. Bizim burada şu an itibarıyla 81 Vakıflar Genel Müdürlüğümüze ait eserimizde tahribat oluştu. Bunlardan 59'unda restorasyon işlemlerini başlattık ve eylemli olarak şu an devam ediyor. Onun dışında 22'sinde de proje çalışmaları devam ediyor. Daha önceden Kurtuluş Caddesi üzerinde Hünkâr Mescidimizi açmıştık, şimdi de Sarımiye Camisi'ni Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle açmış bulunduk.” Masatlı, kültürel değerlerin ayağa kalkmasının, kente gelecek turist sayısını da arttıracaklarını anlatarak, “Geçen sene belki çok az turist geldi ama bu sene biz sayının artacağını düşünüyoruz. İnşallah önümüzdeki sene, hatta ondan sonraki sene de eskisinden daha çok turistin Hatay'a geldiğini hep birlikte göreceğiz,” diye konuştu.

Sanat tarihi açısından önemli

Hatay'ın hakkında çok fazla bilgi bulunmayan İslam mabetlerinden biri olan Sarımiye Camisi, Antakya'da Kurtuluş Caddesi üzerinde yer almaktadır. Avlu girişinde yer alan yazıtına göre 1719 yılında Sarımi Hacı Halil tarafından yeniden tamir ettirilmiştir. Yazıtta adı geçen Sarımi Hacı Halil'in kim olduğu hakkında bilgi edinilememiştir. Sarımi sözcüğünün Arapçada “keskin kılıç” anlamına geldiği bilinmektedir. Hacı

Halil'in lakabına göre “güç sahibi, otoriter” bir kişi ya da aile mensubu olduğu düşünülebilir

Caminin ilk inşasının 14. yüzyılın ilk yarısında gerçekleştiği, bugünkü şeklini çeşitli zamanlarda yapılan onarımlar neticesinde aldığı sanılmaktadır. Minarenin altındaki taç kapıdan girilen cami, çatı örtülü küçük bir harime sahiptir. Ayrıca Sarımiye Camisi'nin geçmişte bir de medresesinin bulunduğu bilinmektedir. Sarımiye Medresesi'nin Halefzade Süreyya Bey'in belediye başkanlığı döneminde gerçekleştirilen yol genişletme çalışmaları sebebiyle yıkıldığı düşünülebilir.

Günümüzde cami kareye yakın planlı, kesme taş duvarlı bir harimden oluşmakta; harime, batısında yer alan kapıdan girilmektedir. Bina, ahşap beşik çatılı, kiremit örtülüdür. Çatı, harimi iki sahına dönüştüren taş kemerleri birbirine bağlayan ayaklarla taşınmaktadır. Kible cephesindeki mihrap, çokgen bir kütle olarak dışa taşmaktadır. Caminin kesme

taştan inşa edilmiş minaresi, yapıdan kopuk olarak avlunun güneyinde tek başına yer almaktadır. Minare, sanat tarihi açısından Sarımiye Camisi'nin en önemli unsurudur. Minarenin altında yer alan ahşap giriş kapısı derin bir niş içerisine alınmış, nişin iki yanına taş sekiler yerleştirilmiştir. Kapının üzerinde yer alan yazıtı çevreleyen kemer alnı, dekoratif yaprak dizileriyle süslenmiştir. Minarenin şerefe altı, üst üste çemberler oluşturan mukarnas ve küçük kemer dizileri ile süslenmiştir. Şerefe bölümü ve üstündeki külah ahşaptır. Şerefe korkuluğunun üzeri ahşap dekoratif kemerlerle çevrelenmiştir. Üzeri geniş bir saçaktan sonra piramidal külah ile sonlanmaktadır.

Tarihî Sarımiye Camisi, 6 Şubat depremleri öncesinde Hatay'ın en çok fotoğrafı çekilen yerlerinden biri olarak nam salmıştır. Katolik Kilisesi'nin avlusundan çekilen fotoğraflarda Sarımiye Camisi'nin minaresi ile kilisenin çan kulesi aynı karede yer alıyordu.

Restorasyonların 2025'te tamamlanması planlanıyor

Osman Güneren (Vakıflar Bölge Müdür Vekili)

”

6 Şubat depremlerinde Hatay'da, Vakıflar Bölge Müdürlüğü sorumluluğundaki 71 eser tamamen yıkıldı veya hasar görerek kullanılamaz duruma geldi. Bu eserlerimizin tamamının restorasyon çalışmalarına hızlı bir şekilde başlamış durumdayız. Bu tür tescilli kültür varlıklarımızın deprem dayanımının iyi olmadığını maalesef çok acı bir şekilde tecrübe etmiş olduk. Vakıflar Bölge Müdürlüğü olarak zeminlerle ilgili yapılması gereken bütün iyileştirmelerin neler olduğunu belirlemiş durumdayız. Akabinde yapıların statik açıdan depreme daha dayanımlı bir şekilde ayakta durabilmesi için istatistik hesaplar, modellemeler yapılmış durumda ve artık yapılarımız da yükselmeye başladı. Yapıların hasar durumunun veya statik ve zemin müdahalelerinin fazla olması nedeniyle ihyâ süreleri uzayabiliyor. Aslında bu süreler, bu ve benzeri işler için normal sürelerdir. 2025 yılı içerisinde de geri kalan eserlerimizin neredeyse tamamının restorasyonunun bitirilmesini planlıyoruz.

Sivas'ın Divriği ilçesindeki Ulu Cami ve Darüşşifası'nın 800 yıllık tarihinde gerçekleştirilen en kapsamlı ihya çalışması nihayet tamamlandı. Evliya Çelebi'nin, "Methinde diller kısır, kalem kırıktır" sözleriyle anlattığı Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası, Vakıf Haftası Kutlama Programı kapsamında gerçekleştirilen açılış töreniyle ziyarete ve ibadete yeniden açıldı. Titizlikle ve kapsamlı biçimde yürütülen restorasyon çalışmalarını yakından takip eden Sivas Valisi Yılmaz Şimşek, açılış ile ilgili olarak "Bu eşsiz eserin yeniden ayağa kaldırılmasında başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere bakanlarımıza, milletvekillerimize, emeği geçen mühendisinden işçisine tüm çalışanlara ve ilgili kurumlarımıza teşekkür ediyorum," ifadesini kullandı.

Dokuz yıllık restorasyon çalışmaları kapsamında darüşşifadaki havuz tekrar hayata geçirildi. Uzun yıllar önce zarar gören ve yapının statik olarak dengede olduğunu gösteren Denge Sütunu ise tekrar işlevsel hale getirildi. Caminin etrafındaki 190 yapı ile 170 dönümlük arazi kamulaştırılarak çevre düzenlemesine ve peyzaj çalışmalarına tabi tutuldu. Çalışmalar kapsamında 10 bin metrekare yeşil alan, 6 bin 370 metrekare sert zemin yapıldı. Restorasyon projesi yürüyüş yollarını, oturma ve seyir alanlarını, çevre aydınlatmasını, geniş çim alanları ve iklime uygun bitkilendirme çalışmalarını da içerecek şekilde gerçekleştirildi.

Anadolu'nun El Hamra'sı

Avrupalı seyyahlar, sanat tarihçileri ve bilim insanları tarafından "Anadolu'nun El Hamra'sı" olarak nitelendirilen Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası, yaklaşık 800 yıldır görkemini korurken üzerinde işli zengin motiflerle ziyaretçilerini kendisine hayran bırakmaktadır. Özellikle darüşşifanın taç kapısı, caminin kuzey ve batı taç kapısı ile şah mahfilili taç kapısının her biri, birbirinden farklı eşsiz bezemeleri ile göz kamaştırmaktadır. Darüşşifa ve türbeyle birlikte bir külliye oluşturan yapı, Anadolu mimarisinin seçkin

Anadolu Taş İşçiliğinin Zirvesi ULU CAMİİ VE DARÜŞŞİFASI

UNESCO dünya kültür mirası Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen restorasyon çalışmaları tamamlanarak hizmete açıldı. Toplu açılış törenine video konferans sistemi bağlantısı ile iştirak eden Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, bu vakıfkültür hazinesinin önemine dikkat çekti.

örneklerinden biridir. Taş bezemeleri, üç boyutlu geometrik stilleri, mimari özellikleri ve manevi havasıyla "şaheser" olarak nitelendirilen yapı, Mengücek Emiri Hüsâmeddin Ahmed Şah ve eşi Turan Melek Hatun tarafından 1229 yılında yaptırılmıştır. Eğimli bir arazi üzerinde kesme taştan inşa edilen kompleks yapıda, caminin kible yönünde darüşşifa, camiye bitişik konumda, darüşşifa içerisinde ise türbe yer almaktadır.

Dikine dikdörtgen bir alana oturan caminin doğu, batı ve kuzey cephelerinde birbirinden farklı düzende zengin süslemeli birer taç kapı bulunmaktadır. Bunlardan doğu cephesinde mihraba yakın konumdaki taç kapı, üst kotta ele alınmış olup şah mahfiline geçişi sağlamaktadır. Selçuklu üslubunda mukarnaslı

yaşmaklı kapının etrafı, geometrik ve bitkisel motifli geniş bordürlerle çevrelenmiştir. Dikdörtgen açıklıklı kapı çevresi de mukarnaslı olup üstte ahşap işçiliğini hatırlatan kabartma geometrik bir kompozisyon ve tek satırlı kitabede Ahlatlı Usta Nakkaş Ahmed'in adı mevcuttur. Kuzey cephesindeki taç kapı barok tasarımı hatırlatan, mimari ve sanatsal değeri yüksek kabarık süslemeleriyle eşsiz bir örnektir. Kapı üzerindeki kitabede ise caminin Ahmed Şah tarafından yaptırıldığı yazmaktadır. Kapıda bulunan ikinci kitabede, Sultan Birinci Alâeddin Keykubad'ın adı geçmektedir. Bu kitabe ile 1240-1241 tarihli minber kitabesi ve 1243 tarihli vakfiye, caminin yapımı ve ibadete açılışının yaklaşık 15 yıl sürdüğünü göstermektedir. Batı cephesinde yer

alan taç kapı, farklı kompozisyonları ve bitkisel süslemeleriyle dikkat çekmektedir. Burası, külliye'nin diğer kapılarına göre daha yüzeysel süslemesinden ve tekstil motiflerini hatırlattığından dolayı "tekstil kapı" diye anılmaktadır. Üzerinde 626 tarihli, üç satır halinde Arapça kitabe görülen kapının sağına doğan ve çift başlı kartal figürleri işlenmiştir.

Yapının harim kısmı, beş nefli olup mihraba dik pozisyonundadır. Nefler, dörder ayağa oturan ve yatayda atılan kemerlerle beş bölüme ayrılmıştır. Böylece yapının üst örtüsü, 25 bölümden oluşan değişik tonoz ve kubbeli birimlerden meydana gelmiştir. Ortadaki birim aydınlık fenerli şeklinde düzenlenmiştir. Mihrap önünde yer alan 12 dilimli kubbe, dıştan kırık piramidal külâhla örtülmüştür. Bazı birimlerde elips biçiminde kubbemsi, bazılarında ise yer yer renkli taşların da kullanıldığı zengin dekorasyonlu tonozlar görülmektedir. Mihrap kubbesini taşıyan kemerlerden batıdakinin dış tarafında, kilit taşının üstündeki kartuşta yer alan yazı, yapının mimarını göstermektedir.

Göz kamaştıran mimari detaylar

Batı cephesindeki dört pencere ile harim mekânı sınırlı ölçüde ışık almaktadır. Mihrabın solundaki bir pencere ile türbe mekânına bağlanan harimin bu köşesinde, vaktiyle ahşaptan şah mahfilinin bulunduğu anlaşılmaktadır. İki yanı kabarık iri rumi motiflerle süslenen mihrap, sade bir dikdörtgen çerçeve içerisinde ele alınmış ve sivri kemerli bir niş şeklinde düzenlenmiş, alt kısmı sade olan nişin üst kısmı yoğun biçimde kabarık bitkisel motiflerle bezenmiştir. Mihrabın solunda yer alan bir pencere, bu yöndeki türbeye açılmaktadır. Abanoz ağacından yapılan ve 12 kollu yıldızlardan meydana gelen geometrik kompozisyonlu minberde, her bir geometrik alan kıvrık dallı rumilerle dolgulanmış, korkuluk ajurlu biçiminde ele alınmış, köşk kısmı ise dilimli kemerli olarak düzenlenmiştir. Panoları çevreleyen bordürlerde ise yazı bulunmaktadır. Tiflisli Ahmed Usta'nın eseri olduğu anlaşılan

minberde, kitabelerin Hattat Mehmed tarafından yazıldığı belirtilmiştir. Geç dönemde yenilenen minare, caminin kuzeybatı köşesinde geniş ve yüksek silindirik bir payanda üzerinde kurulmuştur. Kare kaide üzerinde sekizgen pabuçlu, silindirik gövdeli minare, mukarnaslarla geçişi sağlanan tek şerefeli ve taş külâhlıdır.

Caminin güneyinde, yapıya bitişik durumdaki darüşşifa, kapısı üzerindeki kitabeye göre Turan Melek tarafından inşa ettirilmiştir. Yapı üç eyvanlı, revaklı avlulu olup batı ve güney yönünde iki kat halinde düzenlenen bir plana sahiptir. Avlusunun üzeri örtülü olan yapının batı cephesinde dışa taşkın biçimde ele alınan taç kapısı, sanatsal değeri yüksek, zengin kabarık bitkisel ve geometrik süslemeleriyle abidevi bir görünüme sahiptir. İç içe yerleştirilen kalın silmelerin teşkil ettiği sivri kemerinden dolayı gotik prensipleri hatırlatmaktadır. Kapının üzerinde yer alan pencerenin önüne yerleştirilen süslü sütunçe, pencerenin ikiz pencere şeklinde algılanmasını sağlamaktadır. Dikdörtgen bir alana oturan darüşşifada, girişte yıldız tonoz örtülü kareye yakın bir mekân, aynı zamanda iki yandaki beşik tonoz örtülü dikdörtgen mekânlara geçişi sağlar. Girişin karşısındaki eyvanlı revaklı avlu, sekizgen kesitli dört sütuna oturan sivri kemerlerin taşıdığı tonozlarla örtülüdür.

Avlu ortasında bulunan sekizgen havuzun üstüne isabet eden kısımda küçük bir aydınlık feneri mevcuttur. Eyvanların tonozları, diğer birimlere göre daha itinalı bir işçilik sergilemektedir. Bu eyvanların iki yanında dikdörtgen planlı birer küçük mekân vardır. Girişin karşısındaki ana eyvanın duvarları zengin süslemeli olup, güneyinde büyük bir tonozlu oda yer almaktadır. Kuzeyindeki kubbeli birim, türbe olarak düzenlenmiştir. Camiye bir pencere ile açılan bu mekân, dıştan piramidal bir külâhla örtülüdür. Türbe içerisinde üç sıra halinde dizilmiş 16 sanduka bulunmaktadır. Bunlardan firuze renkte, altıgen çinilerle süslenen sandukanın Ahmed Şah'a ait olduğu kabul edilmektedir.

Dünyada benzeri yok!

Sinan Aksu
(Vakıflar Genel Müdürü)

Divriği Ulu Camisi ve Şifahanesi, Türkiye'deki Selçuklu eserlerinin içerisinde çok önemli yere sahip. Çok uzun yıllardır UNESCO Dünya Kültür Miras Listesi'nde olan bir yapı. Türkiye'deki taş işçiliğinin zirvesidir. 1200 farklı motifin taşla nakşedildiği muhteşem bir yapıdır. Bu yapının özellikle şifahane bölümü, 1200'lü yıllara denk gelir. Dünyada böyle bir sağlık merkezi yok. 1200 yıllarda musikiyle ve su sesiyle insanları iyileştirmenin yoluna gidilmiş. Biz bu özelliklerin hepsini koruyarak restorasyonunu tamamladık. Şu andan itibaren camimiz hem ibadete hem ziyarete açılmış durumda. Divriği Ulu Camisi'nin ciddi manada yurt içinden ve yurt dışından turist çekeceğine de eminim.

Kariye Camii 79 Yıl Sonra Aslına Rücu Etti

Fatih Sultan Mehmet tarafından titizlikle korunan Kariye Camii, beş asır boyunca İslam mabedi olarak kullanıldıktan sonra 1945'te müzeye dönüştürüldü. 2020'de Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeniden camiye çevrilip Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilen cami, Vakıf Haftası'nda ibadete açıldı.

Khora Kilisesi'ndeki mozaikler ve freskler, İstanbul'un Fethi'nden sonra Fatih Sultan Mehmet'in emriyle ince sıvayla kaplanarak korumaya alındı. Ardından Sultan İkinci Bayezid tarafından camiye çevrilen yapıya bir minare eklendi. Kariye Camii, 29 Ağustos 1945 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu kararıyla müzeye çevrildi. Üzeri örtülmüş olan mozaikler ve fresklerin bir kısmı tekrar ziyaretçiler için açıldı.

Farklı dönemlerde çeşitli yapılandırma süreçlerinden geçen mabet, 21 Ağustos 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi doğrultusunda yeniden cami statüsüne çevrildi. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restorasyonu dört yılda

tamamlanan yapı, Vakıf Haftası kapsamında İstanbul'da 33 eserin yer aldığı açılış törenine dâhil edilerek hizmete açıldı. Açılış törenine video konferans ile katılan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kariye Camii'nin hayırlı olması temennisinde bulundu ve sözü, İstanbul Müftüsü Safi Arpaguş'a verdi.

Ya Allah, Bismillah!

Arpaguş, Kariye Camii'nin uzun yıllar müze olarak kullanıldığına dikkati çekerek, "79 yıl sonra Vakıflar Genel Müdürlüğümüz tarafından restore edilerek yeniden ibadete açıldı. Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nden sonra, daha önceden cami olarak kullanılan mekân müzeye

çevrilmişti. 1947'den sonra müze haline gelen bu cami, vakıflarımızın gayret ve himmetleriyle tadilatın geçirilmiş ve yeniden ibadete açılarak İstanbul'umuzda müminlerle buluşmuştur. Minarelerimizden ezanlar sonsuza dek yankılanacak inşallah," diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmanın ardından, "Ya Allah, Bismillah" denilerek kurdelenin kesilmesini istedi. İstanbul Valisi Davut Gül, İstanbul Müftüsü Prof. Dr. Safi Arpaguş, Vakıflar İstanbul 1. Bölge Müdürü Yavuz Güner, İl Kültür ve Turizm Müdürü Coşkun Yılmaz, Fatih Belediye Başkanı M. Ergün Turan, devlet adamları ve diğer ilgililer açılış kurdelesini kesti. Törene katılan çok

sayıda vatandaş, açılışın ardından camiye girerek ibadetlerini eda etti.

Sanat tarihçisi Hayri Fehmi Yılmaz, Kariye Camii'nin İstanbul'un en enteresan, çok katmanlı kültür varlıklarından birisi olduğunu söyledi. Yılmaz, mabedin geçmişinin 6. yüzyıla dayandığına işaret ederek, "Buradaki yapılar, 11. ve 12. yüzyılda elden geçmiş, 14. yüzyılda neredeyse birçok bölümü yeniden inşa edilmiş ve bugünkü haline gelmiş. Theodoros Metokhites isimli çok meşhur bir Bizans aydını, devlet adamı bu işi gerçekleştirmiş," dedi. Kariye Camii'nin Bizans sanatı adına çok önemli bir yapı olduğunun altını çizen Yılmaz, "Duvarlarındaki, ibadethanenin giriş bölümlerindeki mozaikler ve Metokhites'in kendisi için hazırladığı mezar bölümündeki freskolar, dünya sanat tarihi için çok çok kıymetli eserler," ifadesini kullandı.

Uzun soluklu, titiz restorasyon

Yılmaz, Kariye'nin Sadrazam Hadım Ali Paşa (Atık Ali Paşa) tarafından camiye çevrildiğini aktararak, şunları kaydetti: "Tarihî yapıda çok ciddi bir restorasyon süreci yaşandı. Öncelikle zeminde ve yapıda bir takım statik sorunların çözülmesi için çok büyük projeler gerçekleştirildi. Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün olağanüstü çabasıyla büyük bir bilim kurulu oluşturuldu. Değişik dönemlerde, üç etap halinde farklı uygulamalar yapılmış. Özellikle

yapının içerisindeki mozaikler ve freskler, 1958'den bu yana çeşitli restorasyon süreçleriyle açılmıştı. Bunların korunması, bakımlarının yapılması için de yoğun çaba harcandı. Çok sayıda restoratör, arkeolog, sanat tarihçisi ve mimar üzerinde itinayla çalıştı."

Yapının içerisindeki mozaiklerin Meryem Ana ve Hz. İsa'nın hayatından sahneleri içerdiğine dikkati çeken Hayri Fehmi Yılmaz, "Kariye bu

açıdan çok ilginç ve paha biçilmez mozaiklere sahip. Bunlardan bazıları, Bizans resim sanatında da çok özel örneklerdir. Anladığımıza göre buranın bezemesi, Theodoros Metokhites'in bazı kişisel isteklerine göre hazırlanmış ve benzersiz bir anıt ortaya çıkmış. Çok şanslıyız ki asırlar boyunca hem doğanın hem Osmanlı'nın kültür varlıklarına yaklaşımı sayesinde hiç bozulmadan günümüze kadar gelmiş. Bu anıt, âdeta bir rölik gibi korunup bugüne kadar varlığını devam ettirebilmiş," değerlendirmesinde bulundu.

İncil'de olmayan sahneler

Yeniden hizmete açılan Kariye Camii'ne yerli ve yabancı ziyaretçiler de yoğun ilgi gösterdi. Camiyi ziyaret eden turist Marry Simmons, yapıdaki mozaikleri gördüğünü ve çok beğendiğini dile getirerek, "Hikâyeleri çok sevdim, sanatsal çalışmalar çok yaratıcı. Bu ülkede camiler çok kıymet görüyor. Yaradılış, hayat ve ibadete dair çok farklı açılar var. Bunları her yönüyle içeren güzel bir şehriniz var," dedi. Gezgin John Roberts ise "Burası çok güzel, tarihî bir yapı. Mozaikler göz alıcı. Burada farklı dinlerin mensupları olarak bir arada olabilmemiz önemli. Binaya göz kulak olunup, içerideki her şeyin güvenceye alınmasını görmekten çok mutluyum. Camideki her şey çok güzel," diye konuştu.

Kariye semtinde oturan yazar Burak Kızıldaş ise şu bilgileri verdi: "Aslında Kariye Camii, Ayasofya'dan mana bakımından daha da önemli bir yer. Çünkü burası, okuma bilmeyen Hristiyanların, Hristiyanlık tarihini öğrensin diye yapılan bir mabet. Mesela burada Meryem annemizin vefat sahnesi var. O, İncil'de bile bulunmuyor. Buradaki bazı freskler, İncil'de bile olmayan bazı sahneleri kapsıyor. Ortodoks Hristiyanların hac merkezlerinden birisi, kutsal bir yer. Aynı zamanda Osmanlı'nın kılıç hakkı burası... İstanbul'un Fethi'nden sonra cemaati kalmayınca Sultan Bayezid Dönemi'nde camiye çevrilen bir yapı. Hamdolsun, uzun yıllar sonra asli hüviyetine kavuştu. Tüm emeği geçenlerden Allah razı olsun."

Başkent Priştine’de Seçkin Bir 16. Yüzyıl Eseri EMİR ALAADDİN CAMİSİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilen, Kosova’nın başkenti Priştine’deki Osmanlı döneminden kalma Emir Alaaddin Camisi törenle ibadete açıldı. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Priştine’deki törene canlı bağlantı ile iştirak etti.

Vakıf Haftası bünyesinde, Vakıflar Genel Müdürlüğünce restorasyonu yapılan 201 eserin toplu açılış töreni kapsamında düzenlenen Priştine Emir Alaaddin Camisi’nin açılışına, Kosova Bölgesel Kalkınma Bakanı ve Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP) Genel Başkanı Fikrim Damka, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Serdar Çam, Kosova İslam Birliği Başkanı Naim Tırnava, Türkiye’nin Priştine Büyükelçisi

Sabri Tunç Angılı ve Kosova Başmımarı Vedat Sahiti’nin yanı sıra çok sayıda davetli katıldı.

Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Çam’dan çalışmalar hakkında bilgi alan Cumhurbaşkanı Erdoğan, tören alanına gelen katılımcıları selamladı. Bakan Yardımcısı Çam, çalışmalarla ilgili bilgi verirken şu ifadeleri kullandı: “Sayın Cumhurbaşkanım, yaklaşık 500 yıl önce inşa edilen Emir

Alaaddin Camisi, yeniden ihyası ve restorasyonu için vermiş olduğunuz talimatlar çerçevesinde, Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu itinalı çalışmalar neticesinde, Kosova İslam Birliği Başkanlığı'nın katkılarıyla ve Kosova Cumhuriyeti'nin destekleriyle ihya edilmiş oldu ve gelecek nesillere aktarılacak üzere Kosova İslam Birliği Başkanlığına teslim edildi." Emir Alaaddin Camisi, konuşmaların ardından kurdele kesilerek yeniden ibadete açıldı. Tören, davetlilerin restorasyonu tamamlanan camiye gezmesiyle sona erdi.

Nadide mimari detaylar

Emir Alaaddin Camisi kare planlı, içte ahşap kubbeli bir harim ve onun kuzeyinde dikdörtgen ve kapalı bir son cemaat yerinden oluşan beş asırlık geçmişe sahip bir yapıdır. Caminin üstü kiremit kaplı, ahşap bir kırma çatı ile örtülüdür. Yapının kuzeybatısında, son cemaat yerinden girilen çokgen kaideli, tek şerefeli minaresi yer alır. Camiye kuzey cephenin tam ortasında bulunan ahşap, çift kanatlı bir kapıdan girilmektedir. Kapının iki yanında dikdörtgen, demir şebekeli pencereler bulunmaktadır.

Son cemaat yerinin batısında, mahfile çıkış için kullanılan ahşap merdiven konumlandırılmıştır. Merdivenin altında, kuzeybatı köşede mevcut olan minareye çıkışı sağlayan oldukça alçak, üst bölümü dik üçgen şeklinde ahşap bir kapı bulunmaktadır. Minarenin alt bölümünde kısmen birkaç sıra düzgün kesme taş, devamında tuğla malzeme kullanılmıştır. Toplam 53 basamakla şerefeye ulaşılır. Son cemaat yerinin doğu ve batı alanları daha yüksek kotta tutularak giriş kısmından ayrılan sekiler oluşturulmuştur.

Harimin giriş bölümünde (kuzeyinde) yer alan ahşap mahfil iki katlıdır. Son cemaat yerinden ulaşılan kadınlar mahfili, ahşaptan yapılmış iki serbest ve iki duvar desteğinin yardımıyla ikiye bölünmüştür. Mahfilin doğuda ve batıda, ikişer ahşap destekle oluşturulmuş dört taşıyıcı ile sonradan büyütüldüğü anlaşılmaktadır. Yapının iç mekânındaki çitılı ahşap tavan hem harimin hem de mahfilin üzerini

örtmektedir. Mahfilin kuzey duvarında bulunan ve harime giriş kapısının üzerindeki aksta daha yüksek olmak üzere, doğusunda ve batısında simetrik, aynı genişlikte toplam üç adet basık sağır kemer bulunmaktadır. Caminin diğer üç duvarında yer alan pencerelerin üzerindeki kemerlerin yerden yüksekliği 3,86 metre iken, giriş duvarında yer alan üç sağır kemerden ortadaki 4,11 metre, diğer ikisi ise 3,81 metre yüksekliğindedir. Giriş bölümünün diğer duvarlardan farklı olarak vurgulanması, Osmanlı döneminde sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Simetrik pencereler

Caminin doğu, batı ve güney duvarında simetrik olarak konumlanmış dikdörtgen pencere açıklıkları vardır. Yapıyı dört bir yandan kuşatan minber, kürsü, mahfilin taşıyıcıları ve girişin aynı malzemeye sahip olduğu, dolayısıyla aynı dönemde yapılmış olduğu varsayılabilir. Doğu, batı ve güney duvarında yer alan pencereler, basık ve sağır hafifletme kemerlerine sahiptir. Kubbenin yükünü taşımak üzere yapıldığı anlaşılan ve 3,86 metre yükseklikte konumlanmış sağır kemerlerin, kuzey duvarda işlevsiz görülen diğer üç kemerle de aynı özelliklere sahip olduğu izlenmektedir. Doğu ve batı duvarda iki pencere arasında iki dolap nişi yer almaktadır.

Caminin güney duvarının merkezinde mihrap yer alır. Mihrabın her iki

yanında pencere açıklıkları, güneydoğu köşede kürsü ve güneybatı köşede ise minber bulunmaktadır. İç mekânların üstünü kapatan sıvalı ve boyalı ahşap kubbede geçiş elemanları kullanılmamıştır. Kadınlar mahfilinin ahşap tavanında bulunan kapaktan çatıya ulaşılabilir. Kuzey cephenin merkezinde, camiye giriş kapısı bulunmaktadır. Caminin doğu, batı ve güney cephelerinde simetrik olarak yerleştirilmiş dikdörtgen biçiminde ikişer pencere mevcuttur. Doğu cephede bu iki pencereye ek olarak son cemaat yerinde bir pencere, batı cephesinde ise bu alanda minare bulunmaktadır.

Çokgen olan minarenin kürsü bölümü daralarak çok kısa bir pabuç bölümünden sonra gövdeye geçiş yapar. Kürsüden gövdeye geçerken ve şerefenin başlangıcında dar bir silme, gövdeyi diğer bölümlerden ayırır. Şerefe altında yer alan, benzeri Pristina ve Kosova camilerinde görülemeyen bezemenin formu, bilindik mukarnas formlarına göre daha uzun ve daha derin profilendirilmiştir. Minarenin külahında kurşun kaplama ve külahın üstünde âlem bulunmaktadır. Güney cephenin merkezinde yarım daire formunda, üstü konik ve kurşun kaplı bir mihrap çıkıntısı dikkat çekmektedir. Mihrabın doğusunda ve batısında dikdörtgen iki pencere yer alır. Caminin güney duvarı, bir su basman üzerinde yükselmektedir.

*Her milletin resmî sınırları vardır,
bir de manevi sınırları. Türk
milletinin batıdaki doğal sınırı
Kosova'ya kadar uzanır. Yani Sultan
Birinci Murad (Hüdâvendigâr)
Türbesi'nin bulunduğu yere... Balkan
Savaşları'na kadar altı asır Osmanlı
hâkimiyetinde kalan Kosova, Fatih
Sultan Mehmet'in emanetidir
bizlere. Yüzyıllar boyunca
Osmanlı'nın adaletli ellerinde zengin
bir vakıf kültürüyle yoğrulan Kosova,
bugün "ata yadigârı" söylemini
fazlasıyla hak ediyor. 2008 yılında
bağımsızlığına kavuşan ülkede
hemen her köşe size tanıdık gelecek.*

MELİH USLU

Altı Asırlık Tanıdık KOSOVA

1453 yılında İstanbul'u fethederek Hazreti Muhammed'in (s.a.v.) övgüsüne mazhar olan Fatih Sultan Mehmet'in bir sevdası daha vardır: Kosova. Fatih, dağları, nehirleri ve ovalarıyla bereket saçan bu güzel coğrafyayı Avrupa'ya açılan kapı olarak görür. Genç sultan, gözdesinden çok fazla uzak kalamaz ve İstanbul'un fethinden sadece iki yıl sonra Kosova'yı "kesin" olarak Osmanlı topraklarına katar. Osmanlı'yı bir cihan imparatorluğuna götürecek bu tarihi an, Kosova için de yeni dönemin başlangıcı olur. Burada kesin ifadesini kullanmak yerindedir. Çünkü bölge, Sultan Hüdâvendigâr tarafından 1389 tarihinde gerçekleşen Birinci Kosova Savaşı sonrasında Osmanlılar tarafından zaten ele geçirilmiştir. Sultan Murad'ın şehit olmasıyla kısa süreli bir bocalama yaşayan Osmanlı, bölgedeki itilafları çözebilmek için zamana ihtiyaç duyar. Nihayet 1455'te Prizren'i Osmanlı topraklarına katan Fatih, burada ilk cuma namazını eda eder. O günden sonra Kosova'nın en büyük Ortodoks kiliselerinden biri olan

Prizren'deki Sv. Bogorodica, Cuma Camii'ne dönüştürülür. Artık Kosova'nın vakıf medeniyeti kimliği adım adım belirginleşmeye başlayacaktır.

Kosova'da hem Osmanlı döneminde hem Osmanlı sonrası dönemde yaptırılmış pek çok vakıf sanat eseri mevcuttur. Öyle ki Osmanlı dönemine ait tespit edilebilen vakıf eserlerinin sayısı, 359'dur. Bu nedenle bugün Kosova'nın şehirlerinde, kasabalarında ve mahallelerinde gezerken kendinizi Safranbolu'ya, Cumalıkızık'a, Taraklı'ya, Göynük'e ya da Beypazarı'na gelmiş gibi hissedersiniz. Dahası, Kosova'da Türkçenin bir medeniyet dili olduğuna tanık olursunuz. Esnafın, gençlerin ya da yaşlıların Türkçe bildiğini görür, dilinizle kimliğinizle ve tarihinizle bir kez daha iftihar edersiniz. Kosova'da tanık olabileceğiniz kültürel çeşitlilik ve dil bolluğu, şüphesiz Osmanlı'dan miras imparatorluk geleneğinin bir sonucudur. Siz de Türkçe başta olmak üzere Arnavutça, Makedonca, Boşnakça ve Sırpça konuşulan ülkeyi keşfetmeye başkent Priştine'den başlayabilirsiniz.

1943 yılında Yugoslavya bünyesinde yer alan Kosova, 17 Şubat 2008'de bağımsızlığını ilan etmiş. Avrupa'nın çiçeği burnunda ülkesine, resmî adıyla Kosova Cumhuriyeti'nde yaklaşık 2 milyon insan yaşıyor. Nüfusun dörtte birine sahip olan Priştine, ilk bakışta çok katlı binaları, iş merkezleri, parkları ve taş döşeli geniş meydanlarıyla dikkat çekiyor. Caddeler ve çarşılar oldukça canlı görünüyor. Sokakları dolduran gençler, geleceğe umutla bakıyorlar. Hemen hepsi okumak, ülkelerine faydalı olmak istiyorlar. Kosovalı gençler arasında Türkçe bilenlerin sayısı hayli fazla. Ayrıca ülkenin hemen her yanında inşaat ve restorasyon çalışmaları göze çarpıyor. Bu hızlı gelişim, bağımsızlık sonrası gençlerde oluşan özgüvenden besleniyor.

Kosova gezisinin en heyecan verici yerlerinden biri Eski Priştine denilen Medrese Mahallesi. Burada geçmişin izleri belirgin biçimde yoğunlaşıyor. Cami, medrese, hamam gibi yapılarla dolu olan mahalle, sivil Osmanlı mimarisinin zengin örneklerini

görebileceğiniz bir açık hava müzesini andırıyor. 26 metre yüksekliğindeki saat kulesi, mahallenin simgesi. 1462 yılında Fatih Sultan Mehmet'in emriyle yaptırılan Fatih Camii, Büyük Camii adıyla da tanınıyor. Birkaç dakikalık yürüme mesafesinde bulunan Yaşar Paşa Camii ise 1835 yılında inşa edilmiş. Buraya kadar gelmişken iki keyifli adresi gözden kaçırmamanızı öneriyoruz. Ülke tarihine ilişkin kapsamlı bir koleksiyon barındıran Kosova Müzesi ve Priştine Güzel Sanatlar Akademisi ziyaretinizi bekliyor.

Priştine'nin 12 kilometre kuzeyindeki geniş ova, Birinci Kosova Savaşı'nın yapıldığı yerin ta kendisi. Burada hayal gücünüzü hareket geçirip Osmanlı askerlerinin binlerce kişilik Haçlı ordusuna karşı giriştiği gözü pek mücadeleyi gözünüzde canlandırabilirsiniz. Buradan itibaren levhaları takip etmeyi ihmal etmeyin. Çünkü savaş meydanını teftiş ederken yaralı bir Sırp tarafından hançerlenerek şehit edilen Sultan Birinci Murad'ın türbesi çok yakınınızda. Mitroviça

yolu üzerindeki türbe, Türklerin ve Balkan Müslümanlarının yakın ilgisine mahzar oluyor. Türbenin bulunduğu alanın çevresi, Birinci Kosova Savaşı sırasında kanlı çarpışmalara sahne olmuş. Sultan Birinci Murad'ın yönettiği Osmanlı Ordusu, Sırp komutan Lazar önderliğindeki Balkan İttifakı ile karşı karşıya gelmiş. Osmanlıların haçlı ordusunu ağır bir bozguna uğrattığı savaşta her iki taraf da büyük kayıplar vermiş. Muharebe öylesine kanlı gerçekleşmiş ki muzaffer komutan Sultan Murad'ın, "Allah bir daha bana böyle bir zafer yaşatmasın!" dediği biliniyor.

Artık istikametimiz, Prizren. 85 kilometrelik Priştine - Prizren yolu, yaklaşık 1,5 saat sürüyor. Yolun sonunda önce Prizren Kalesi, sonra kubbeler, minareler, kuleler ve kırmızı çatılı evler görüş sahamıza giriyor. Kosova'nın ikinci büyük şehri olan Prizren, mutlaka görülmesi gereken bir yer. Türkçenin yaygın olarak konuşulduğu şehir, çok sayıda vakıf kültür eseri ile taçlandırılmış. Sirtını Girmia Dağı'na yaslayan şehir, geniş bir ovaya kurulmuş. Yaklaşık 200 bin nüfuslu kentteki bina yoğunluğu, merkezden kırlara doğru giderek seyreliyor ve yerini dağların yeşiline bırakıyor.

Büyük çoğunluğu 18. ve 19. yüzyıllardan kalma çok sayıda Osmanlı evinin sıralandığı Arnavut kaldırımı sokakları takip ederek Şadırvan Meydanı'na ulaşıyor. Yaşlısı, genci pek çok insanın yürümek, camiye gitmek, sohbet etmek veya kahvehanelerde oturmak için gezindiği mahalle, huzur dolu atmosferiyle ziyaretçilerini sarmalıyor. Prizren'deki Çarşamba Pazarı'ndan yöreye özgü telkârlar, bölge sakinlerinin yaptığı el işleri, ahşap oyma eşyalar ve çeşitli hediyelikler alabilirsiniz. Ayrıca Kosova'nın köftesi (yörede çüfte deniyor), dana sucuğu, güveci, peynirleri, kahvaltılık "ajvar" sosu ve trileçe tatlısı meşhur.

Prizrenli Suzi Çelebi'nin memleketine hayat veren Akdere üzerindeki Taşköprü, eski bir Osmanlı eseri. İşte dünya güzeli Sinan Paşa Camii de tam karşıda! 1615 tarihli camideki duvar bezemeleri, geçmişin zarafetini günümüze taşıyor. Caminin biraz ilerisinde bulunan Orta Çağ freskleriyle

bezeli Ljeviska Katedrali ise Müslüman ve Hristiyanların Osmanlı idaresinde asırlar boyu barış içinde yaşadığını kanıtlıyor. Tam altı asır boyunca Balkanlardaki farklı milletlerin harcı olan bu hoşgörü anlayışının günümüzde dünyaya örnek olmasını diliyor, sizleri Kosova'ya davet ediyoruz. Sahi, İstiklal Marşımızın yazarı Şair Mehmet Akif Ersoy'un babası Tahir Efendi'nin Kosova'nın İpek şehrinde yaşadığını biliyor muydunuz?

Âşıkpaşazâde'nin Kûsova'sından Yaralı Doğan Bey'in akınlarına FATİH SULTAN MEHMET'İN GÖZDESİNİN KRONOLOJİSİ

MÖ 4. yüzyıl

Dardania Krallığı'nın kuruluşu

10. yüzyıl

Bulgar istilası

1216

Kosova'nın Sırp Krallığı'nın idaresi altına girmesi

1389

Sırp Kralı Lazar'ın yenilmesiyle Osmanlıların bölgeye kalıcı olarak yerleşmesi

1455

Fatih Sultan Mehmet'in Lap Vadisi'ni ele geçirmesiyle Kosova'nın tamamının Osmanlı idaresine girmesi

1690

Mora seraskeri Koca Halil Paşa ve Kırım Hanı Selim Giray'ın Avusturya saldırısını püskürtmesi

1888

Vilayet merkezinin Üsküp'e taşınması

1913

Londra Antlaşması ile Kosova'nın Sırbistan'a terk edilmesi

24 Mayıs 1992

İlk çok partili parlamento ve başkanlık seçimlerinin yapılması

547

İlk Slav akınlarının başlaması

12. yüzyıl

Sırp'ların Kosova'ya doğru yayılması

1388

Yaralı Doğan Bey komutasında ilk Osmanlı akınları

1439

Fetret Devri'nde bir süre Türk nüfuzundan çıkan Kosova'ya Osmanlı'nın yeniden hâkim olması

1582-1591

Nüfus sayımlarına göre Müslümanların oranının İpek'te yüzde 90'a, Vulçitrin'da yüzde 80'e, Priştine'de yüzde 60'a, Prizren'de yüzde 56'ya çıkması

1879

Vilayet merkezinin Priştine'ye nakledilmesi

1911

Rumeli seyahatine çıkan Sultan Mehmet Reşat'ın Kosova ziyareti

7 Eylül 1990

Kosova Cumhuriyeti anayasasının meclis kararıyla ilan edilmesi

17 Şubat 2008

Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesi

Giriřimci Desteklerine

KATIL

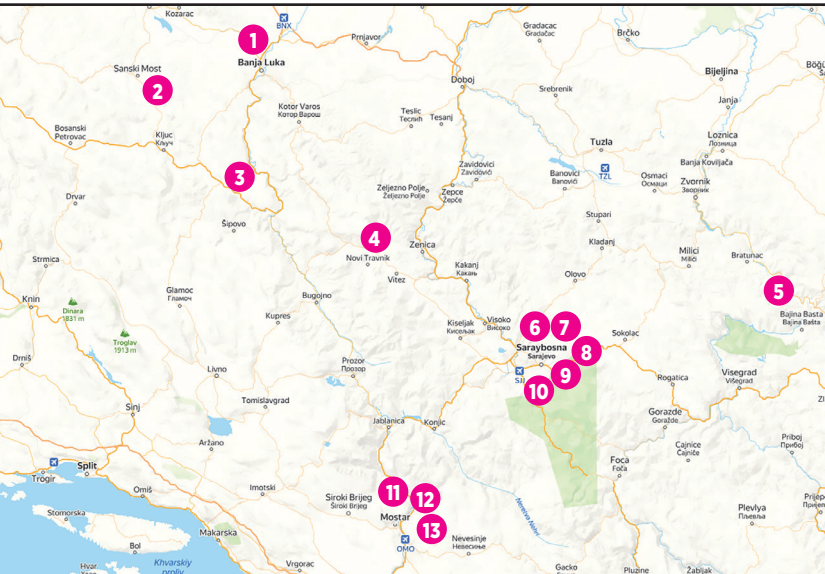
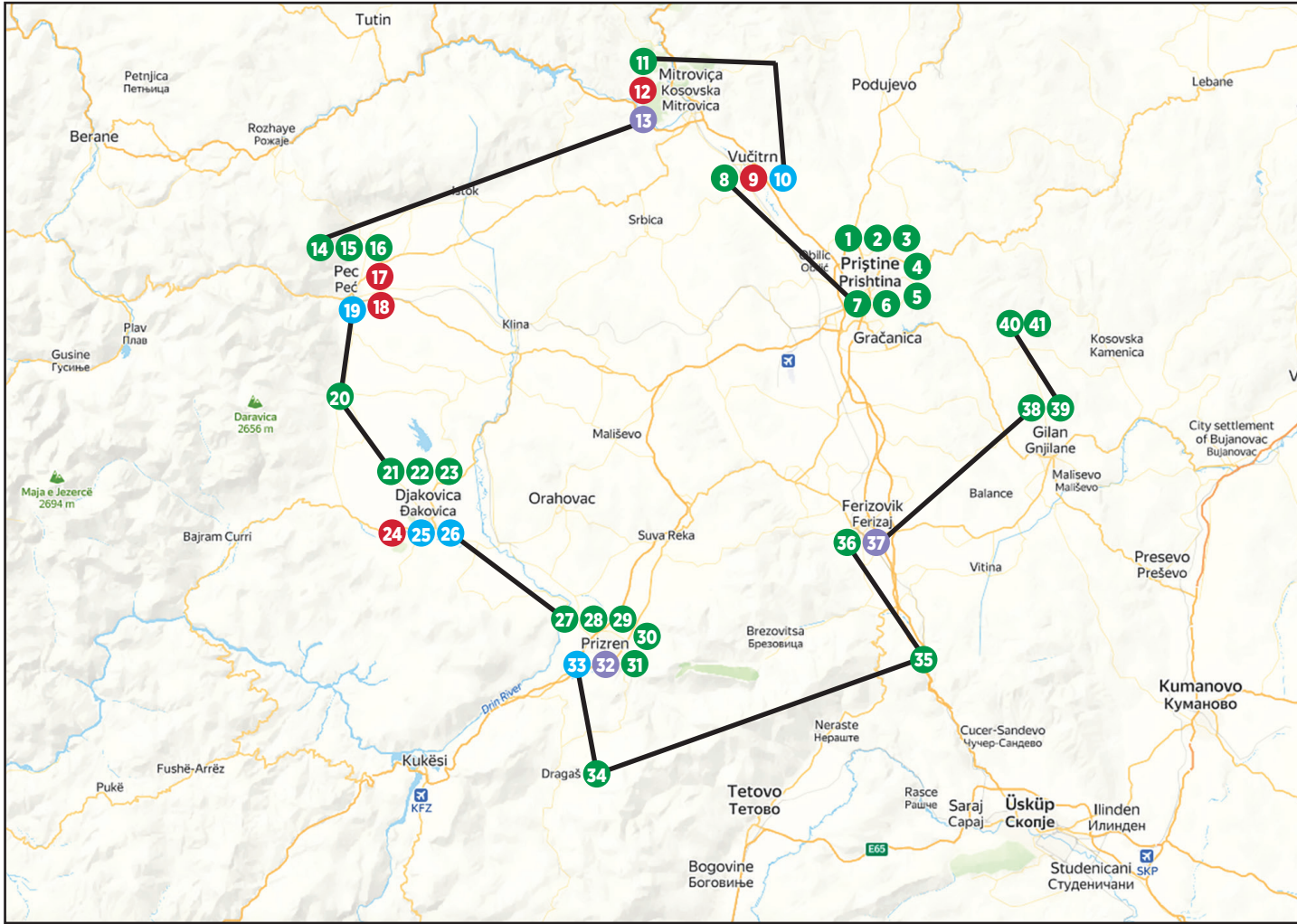
Siz de Vakıf Katılımlı olun,
iřletmelere özel avantajlı finansman seçeneklerinden
yararlanıp işlerini büyütenler arasına katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM

BANJA LUKA'DAN MOSTAR'A BOSNA HERSEK ROTASI

BANJA LUKA

1- Arnavudiye
(Defterdar) Camii

SANSKI MOST

2- Saneskimošet
Vakıf Pazar Yeri

MRKONJIC GRAD

3- Kızlarağası Camii

TRAVNIK

4- Alaca
(Süleyman Paşa) Camii

VŞEGRAD

5- Drina Köprüsü

SARAYBOSNA

6- Hüsrev Bey Camii

7- Hüsrev Bey
Kütüphanesi

8- Sarı Saltuk Tekkesi

9- İsa Bey Camii

10- Kadiri (Silahtar
Mustafa Paşa) Tekkesi

MOSTAR

11- Karagöz Mehmed Bey
Camii

12- Koski Mehmed Paşa
Camii

13- Blagay Tekkesi

Fatih Sultan Mehmet'in Gözdesi, Sultan Murat'ın Emaneti KOSOVA KÜLTÜR ROTASI

Kosova'da hem Osmanlı döneminde hem Osmanlı sonrası dönemde yaptırılmış İslam tarihi ve vakıf sanat eserleri mevcuttur. İslam Ansiklopedisi'nin ifadesiyle Osmanlı dönemine ait tespit edilebilen vakıf eserlerinin sayısı 359'dur. Bu eserlerin dağılımı şöyledir: 215 cami ve mescit, 15 medrese, 26 mektep, 24 tekke, 42 han, dokuz hamam, 11 köprü, dokuz türbe, iki imaret, bir kale, bir çeşme, dört saat kulesi.

PRİŞTİNE

- 1 Emir Alaaddin Camii
- 2 Fatih Sultan Mehmed Camii
(Büyük Camii)
- 3 Ramazaniye Camii
- 4 Hasan Ağa Camii
- 5 Sultan Murad
(Küçük Fatih, Çarşı) Camii
- 6 Yusuf Çelebi (Pozderka) Camii
- 7 Sultan Murad Hüdâvendigâr
Türbesi

VIÇİTİRIN

- 8 Gazi Ali Bey Camii
- 9 Zeynel Bey Hamamı
- 10 Mahmud Paşa Köprüsü

MİTROVİÇA

- 11 Muslihuddin (Müezzın) Hoca Camii
- 12 Zeyneddin (Zeynel) Bey Hamamı
- 13 Hamidiye Hastanesi

İPEK

- 14 Çarşı Camii
- 15 Defterdar Mehmed Efendi Camii
- 16 Kurşunlu Camii
- 17 Eski Osmanlı Çarşısı
- 18 Şehir Hamamı
- 19 Tahir Paşa Konağı

DEÇAN

- 20 Bayraktar Camii

YAKOVA

- 21 Hadım Camii ve Kütüphanesi
- 22 Hacı Ömer Camii
- 23 Yeni Camii (Kerim Bey, Sofa Camii)
- 24 Eski Haraçi Hanı
- 25 Tabak (Debbağ) Köprüsü
- 26 Abdullah Paşa Kulesi (Sarayı)

PRİZREN

- 27 Emin Paşa Camii
- 28 Gazi Mehmed Paşa Camii
- 29 Sûzî Çelebi Camii
- 30 Fatih Sultan Mehmed Namazgâhı
(Kırık Camii)
- 31 Rifâi (Hüseyin Efendi) Tekkesi
- 32 Osmanlı (Eski) Mezarlığı
- 33 Prizren Kalesi

DRAGAŞ

- 34 Kukli Mehmed Bey Camii

KAÇANİK

- 35 Sinan Paşa Camii

FERİZOVİK

- 36 Merkez (Büyük) Camii
- 37 Ferizovik Rüstiyesi

GİLÂN

- 38 Atik Camii
- 39 Merkez (Çarşı) Camii

NOBİRDA

- 40 Fatih Camii
- 41 Kaleiçi (Çarşı) Camii

CAMİLER,
TÜRBELER,
TEKKELER

KÖPRÜLER,
KONAKLAR,
KALELER,
KULELER

HASTANELER,
RÜŞTİYELER,
MEZARLIKLAR

HANLAR,
ÇARŞILAR,
HAMAMLAR

ANADOLU'DA ZAMANIN İZLERİ

Vakıf Haftası etkinlikleri kapsamında İstanbul AKM Türk Telekom Opera Salonu alt fuaye alanında, Bakanımız Mehmet Nuri Ersoy'un ziyaretleri ile açılan vakıf eserleri fotoğraf sergisi büyük ilgi gördü. "Anadolu'da Zamanın İzleri" başlıklı etkinlikte yer alan eserlerin sahibi olan fotoğraf sanatçısı Resul Çelik'e serginin hikâyesini sorduk.

Sizi biraz daha yakından tanıyabilir miyiz? Fotoğrafçılık ne zaman ve nerede ilgi odağınız haline geldi?

1972 yılında Rize'nin Çayeli ilçesinde dünyaya geldim. 1990'lı yılların başında, memleketimde hobi olarak başladığım fotoğraf çekimleri, çok kısa bir sürede tutkuya dönüştü ve hayatımın odağı haline geldi. Bir doğaseverin perspektifinden vizöre bakış, adım adım fotoğrafın sanat

yönünü de kapsayarak uluslararası bir mesleğe dönüştü. Rize'de başladığım fotoğraf çekimlerim önce Doğu Karadeniz şehirlerine, ardından tüm Karadeniz'e, oradan da Türkiye'nin dört bir köşesine yayılarak dev bir projeye dönüştü. Üzerinde tam 11 yıl çalıştığım "Gizem Dolu Anadolu: 81 İl Türkiye" isimli kitabım için ülkemizin bütün şehirlerinde kapsamlı fotoğraf çekimleri yaptım. Türkiye turu sırasındaki fotoğraf

çekimlerinde çok çeşitli zorluklarla da karşılaştım. Örneğin -30 santigrat derecede şelalelerin altına girdim, tipi esnasında çadır kampları kurdum, yamaç paraşütüyle doğal ve tarihi güzelliklerin üzerinde süzüldüm, inşaatı devam eden kulelere çıktım. Ayrıca risk alarak 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nün ayaklarından birine, çelik halatların üzerinde yürüyerek çıktım. Almanya'da bir şatonun fotoğraflarını çekerken

Diyarbakır Ulu Camii. Fotoğraf: Resul Çelik.

kaburgalarım kırıldı. Yani hiçbir şey sanıldığı kadar kolay olmadı aslında.

Vakıf Haftası özel etkinliklerinden biri olarak düzenlenen “Anadolu’da Zamanın İzleri” başlıklı serginin oluşum hikâyesinden bahsedebilir misiniz?

Geçen yıl sonbaharda, Türkiye Cumhuriyeti’nin 100. Yılı vesilesiyle Amerika Birleşik Devletleri’nde bir fotoğraf sergisi açtım. Büyük ilgi gören bu etkinlikten kısa bir süre sonra, Ankara Vakıflar Bölge Müdürlüğü’nden Vakıf Haftası’na özel bir fotoğraf sergisi teklifi aldım. Yurda döner dönmez bu güzel proje üzerinde istişareler yaptık. Nihayetinde titizlikle yürütülen bir hazırlık sürecinin sonunda, vakıf eserlerinin ağırlıkta olduğu bir seçki oluşturularak “Anadolu’da Zamanın İzleri” başlıklı sergiyi İstanbul’un kalbi Taksim AKM’de ziyarete açtık. Fotoğrafseverleri köklü vakıf kültürümüzün derinlerine doğru bir zaman yolculuğuna çıkaran bu keyifli sergide eserlerimle yer aldığım için mutlu ve gururluyum diyebilirim.

Türkiye’nin 81 ilini kapsayan “Gizem Dolu Anadolu” adında geniş hacimli bir fotoğraf kitabınız bulunuyor. Şehirlerimizi çok yakından tanıyan bir isim olarak ülkemizde fotoğraf çekmeyi en çok sevdiğiniz yerler neler?

Öncelikle şunu söyleyeyim. Emin

olun, aralıksız olarak 50 yıl boyunca Türkiye’nin fotoğraflarını çekseniz bile güzellikleri tam olarak ifade edemezsiniz. Öylesine zengin bir coğrafyaya, kültüre ve tarihe sahip bir ülkede yaşıyoruz. Bu gerçeğin farkında olarak Türkiye’de fotoğraf çekmeye devam etmeyi amaçlıyorum. Ülkemizin her yanı çok güzel ve çok özel! Bu bakımdan şehirlerimizi fotoğrafik açıdan ayırt etmekte zorlansam da sorunuza yanıt verebilmek adına Rize, Artvin, Muğla ve Tunceli’yi doğal güzellikleriyle; Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep’i tarihi yönleriyle çok özel buluyorum.

Vakıf kültür eserlerimizin fotoğraf vasıtasıyla gelecek nesillere aktarılması önem arz eden bir konu olarak karşımıza çıkıyor. Ata yadigarı eserlerimizin fotoğraflarını çekmek isteyen genç fotoğrafçılara neler önermek istersiniz?

Gençlerimize şöyle bir tavsiyede bulunabilirim: Hiç zaman kaybetmeden hemen her fırsatta yola çıkarak Türkiye’yi gezip fotoğraflasınlar. Zaman çok hızlı akıyor ve bugün çektiğiniz fotoğraflar, çok yakın bir gelecekte belge niteliği kazanıyor. Bu türden bir çalışma yapmak, gençlerimize kültürel anlamda büyük kazançlar sağlar.

Yakın gelecekte gerçekleştirmek istediğiniz projelerden ve fotoğraflarını çekmeyi planladığınız

yerleri sorsak...

Açıkcası birçok fotoğraf projesi üzerinde çalışmayı sürdürüyorum. Bunların bazılarında kısaca bahsetmem gerekirse 81 ilimizde bir cami, yine 81 ilimizde bir kadın başlıkları altında çalışmalarım var. En büyük hayalim ise dünyanın 197 ülkesini fotoğraflayarak bunları kitap, sergi ve birçok platformda dünyaya açmayı içeriyor. Bugüne dek bu proje kapsamında dünyanın dört bir yanına gittim, hâlen de seyahatlerim devam ediyor. Ömrüm yeter, Allah nasip ederse bir Türk fotoğrafçısının bu hayali gerçekleştirebileceğini dünyaya göstermek istiyorum.

Fotoğrafçılığın geleceğine dair fikirlerinizi öğrenmek isteriz. Yapay zekâ çağında bu meslekte neler değişir sizce?

Nasıl ki tarihî bir binanın değeri yüksek ise orijinal ve doğal fotoğrafın değeri de daha fazla olacaktır. Yapay zekâ, hemen hemen tüm mesleklerde olduğu gibi fotoğrafçılığa da bir tehdit olarak gözükse de arkasında emek olan, ruh olan, gerçeklik olan eserlerin değerinin yerini hiçbir şey tutamaz. Ağırlıklı olarak doğa, manzara, mekân ve portre çalışan bir fotoğrafçı olarak klasik fotoğrafa inanıyor ve fotoğrafçı Ersin Alok’u kendime örnek alıyorum. Vizörümüzü doğaya, tarihe ve kültüre odaklayarak çalışırsak zamanı aşan fotoğraflar üretebilmemiz önünde hiçbir engel kalmayacaktır.

Vakıf Haftası, Bosna Hersek'teki Camiler Günü ile Taçlandı

Rekonstrüksiyonu Genel Müdürlüğümüz tarafından gerçekleştirilen, Banja Luka şehrindeki Arnaudiye Camii, Bosna Hersek'te Camiler Günü olarak kutlanan 7 Mayıs 2024'te ibadete açıldı. Klasik Osmanlı mimarisi ile inşa edilen mabet, 31 yıl önce Sırlar tarafından yıkıldığı günde küllerinden doğdu.

Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Bosna Hersek İslam Birliği Saraybosna Vakıflar Müdürlüğü ile 2016 yılında imzalanan protokol neticesinde rekonstrüksiyonu yapılan Arnaudiye Camii'nin açılışına, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, Bosna Hersek'teki iki etnisiteden Sırp Cumhuriyeti'nin Başkanı Milorad Dodik, Bosna Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi Sırp Üyesi Zeljka Cvijanovic, Bosna Hersek İslam Birliği Başkanı Hüseyin Efendi Kavazović, Türkiye'nin Saraybosna Büyükelçisi Sadık Babür Girgin, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş, Vakıflar Genel Müdürü Sinan Aksu'nun yanı sıra, çok sayıda davetli ve Bosna Hersekli vatandaşlar katıldı.

Caminin yapımının titizlikle tamamlandığını söyleyen Kültür ve Turizm Bakanı Ersoy, "Cumhurbaşkanımızın Saraybosna'daki Başçarşı Camii'nin açılışında ifade ettiği gibi 'camiler, insanların

birliğinin, Müslümanların kardeşliğinin nişanesidir.' Farklı kültürlerin, inançların bir arada yaşadığı Bosna Hersek'te Arnaudiye Camii'nin barışın ve hoşgörünün güçlenmesine katkı sağlamasını diliyorum," diye konuştu. Bakan Ersoy, ayrıca 2016'da Türkiye ve Bosna Hersek arasındaki anlaşmayla caminin ayağa kaldırılması için protokol imzalandığını dile getirerek arşiv taraması ve arkeolojik kazıların yapıldığını aktardı.

Birliğin, kardeşliğin, paylaşmanın sembolü

Açılıшта konuşan Diyanet İşleri Başkanı Erbaş ise İslam'ın, getirdiği bütün ilkelerle insanları barışa, huzura ve kurtuluşa çağıran bir din olduğunu dile getirerek, "Yüce dinimiz İslam, bütün insanlığın huzur ve refahını istemektedir. Yeryüzünün esenlik yurdu olmasını hedeflemektedir. Bizlere de bu uğurda çalışmayı, gayret

göstermeyi emretmektedir,” dedi.

Başkan Erbaş, İslam'ın inanç ve ahlakının hayata ve topluma açılan kapısının camiler olduğunu belirterek, “Kâbe'nin birer şubesi mesabesindeki camiler, üstün insanlık nizamının öğretildiği, ilim ve ahlak, marifet ve hikmet, edep ve muâşeret derslerinin verildiği ilim merkezleridir. Sevginin, merhametin, huzurun, muhabbetin en güçlü mekânlarıdır. Birliğin, dirliğin, kardeşliğin, paylaşmanın, yardımlaşmanın sembolleridir. Bu sebeple Müslümanlar, asırlar boyu kulluk, gaye, değer ve ahlak ekseninde mimari ve sanatsal özellikleri yüksek muhteşem camilerle âdeta yeryüzünü süslemişlerdir,” diye konuştu.

Açılıştaki camiye ilişkin bilgi veren Vakıflar Genel Müdürü Sinan Aksu sözlerine, “Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak, geçmişimize, tarihimize, paha biçilmez kültür mirasımıza daima sahip çıkma gayreti içerisindeyiz,” diyerek başladı. 1594-1595 yıllarında Ferhad Paşa döneminde klasik Osmanlı mimarisi tarzında inşa edilen Banja Luka Arnaudije Camii'nin “kardeş coğrafya” olarak nitelendirdiğimiz bölgede tamamlanan 11 eserden biri olduğunu kaydeden Genel Müdürümüz, şunları söyledi:

“Rekonstrüksiyon projesi başlangıcında mevcut cami ve türbenin etrafında itinalı araştırma kazıları yaparak temelleri ortaya

çıkardık. Ayrıca mevcut temellerin güçlendirilmesini sağlayarak orijinal halinde bulunduğu şekilde, cami kubbesindeki sekiz adet pencerenin konumlandırılmasını da gerçekleştirdik. Cami kubbesinde, son cemaat kubbelerinde ve minare külahında kurşun kaplama kullanarak yapının tüm kalem işi süslemelerini özgün formuna sadık kalacak şekilde tamamladık. Açılışını yaptığımız bu eser, aynı zamanda vefanın, sevginin, kardeşliğin ve maneviyatımızın da somut bir tezahürüdür.”

Konuşmasının sonunda, “Bu anlamlı ve güzide eserin yeniden ihyasında desteğini esirgemeyen, bizleri her zaman yüreklendiren

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a sizlerin huzurunda, hepimiz adına tekraren teşekkürlerimizi ifade etmek istiyorum,” ifadelerini kullanan Genel Müdürümüz, “Eserimizin tüm Bosnalı kardeşlerimize hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyor; sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Sağ olun var olun, Allah'a emanet olun. Rabbimiz bize, nice hayırlı işte birlikte hareket etmeyi, daima iyilikte yarışmayı ve vakıf kültürünü hep birlikte yaşatmayı nasip etsin,” dedi. Tören, davetlilerin rekonstrüksiyonu tamamlanan camiyi ve eserin yeniden inşa sürecini konu edinen fotoğraf sergisini gezmesiyle sona erdi.

Banja Luka'nın İncisi ARNAUDIYE CAMİİ YENİDEN DOĞDU

1595'te Bosna Hersek'in Banja Luka şehrinde inşa edilen Arnaudiye Camii, 1993 yılında Sırp lar tarafından yıkılmıştı. 2017 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından rekonstrüksiyon çalışmaları başlatılan cami ihya edilerek ibadete açıldı.

Bosna Hersek'te bir şehir olan Banja Luka, aynı zamanda Bosna-Hersek'te bulunan özerk yönetim Sırp Cumhuriyeti Kantonu'nun başkentidir. Osmanlı Dönemi'nden 1993 yılındaki savaşa kadar Müslümanların çoğunlukla yaşadığı şehirde, günümüzde Müslümanlar azınlıktadır.

Banja Luka şehir merkezinde bulunan Arnaudiye (Arnaudiya) Camii, Defterdar Camii olarak da adlandırılır. Kapı üstünde bulunan kitabesinden 1594-1595 yıllarında inşa edildiği bilinmektedir. Klasik Osmanlı tarzında detaylar barındıran cami, Gazi Ferhad Paşa Dönemi'nde Maliye Nazırı Hasan (Hüseyin) Efendi tarafından yaptırılmıştır. 1963 yılından yaşanan şiddetli bir depremde hasar gören tarihi yapı, Bosna Savaşı sırasında, 7 Mayıs 1993 tarihinde bombalanarak tamamen yıkılmış ve yapı taşlarının büyük bölümü yok edilmiştir.

Kuvvetle muhtemeldir ki Arnavut kökenli ustasından dolayı, yöre halkı tarafından Arnaudiye adının verildiği düşünülmektedir. Caminin mimari topluluğunun yeri ve kalıntıları, 2003 tarihinde Bosna Hersek Ulusal Anıtı ilan edilmiştir. Arnaudiye Camii'ni diğer Osmanlı camilerinden ayıran birkaç özelliği mevcuttur. Kubbeli,

Fotoğraflar: Milorad Mилоjevic and (RFE/RL's Balkan)

sekizgen türbesi, cami duvarına bitişik konumdadır. Avlu duvarının üzerinde, akşam taşı veya ezan taşı olarak adlandırılan küçük bir minaresi bulunmaktadır. Cami avlusuna transit yoldan girildiğinde, klasik Osmanlı tarzında yapılmış bir çeşme göze çarpar. Tarihte sadece Müslümanlara değil, tüm mahalle sakinlerinin istifadesine açık olan çeşme, bugün de bu anlayışla hizmet vermeye devam edecektir.

2017'den 2022'ye rekonstrüksiyon süreci

Bosna-Hersek İslam Birliği Saraybosna Vakıflar Müdürlüğü ile T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü arasında 13 Ekim 2016 tarihinde iş birliği protokolü imzalanmıştır. Yapılan arşiv taramalarında elde edilen bilgi ve belgeler ışığında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından rekonstrüksiyon projesi hazırlanmış ve caminin inşasına 2017 yılında başlanmış olup nihayet Eylül 2022'de rekonstrüksiyonu tamamlanmıştır. Buna göre:

- ◆ Rekonstrüksiyon projesi başlangıcında mevcut cami ve türbe temelleri etrafında itinalı araştırma kazıları yapılarak mevcut temeller ortaya çıkarılmıştır.
- ◆ Mevcut temellerin güçlendirilmesi

yapılmıştır.

- ◆ Cami, klasik Osmanlı camileri gibi kare planlı ve tek kubbelidir. Ayrıca caminin beden duvarına bitişik olarak konumlandırılmış sekizgen bir türbesi bulunmaktadır.

- ◆ Son cemaat yerinde dört sütunun üzerine konumlandırılmış üç adet kubbesi bulunmaktadır.

- ◆ Uygun taş seçimi yapılması amacıyla mevcut taşlardan örnek alınarak basınç dayanımı, donma ve doku testleri Saraybosna Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Fakültesi'nde yaptırılmıştır.

- ◆ Duvar örgü sistemi, yapının orijinalinde olduğu gibi kenetleri yerleştirilerek ve kenet deliklerine kurşun eritilerek yapılmıştır.

- ◆ Pencere üstlerinde ahşap hatıllar ve düzeydeki yükü dağıtmak amacıyla kemerler kullanılmıştır.

- ◆ Kare formdan dairesel kubbe form geçişinde geleneksel olarak kullanılan mukarnas, tromp ve pandantifler göze çarpmaktadır.

- ◆ Orijinal halinde bulunduğu şekilde, cami kubbesinde sekiz adet pencere konumlandırılmıştır.

- ◆ Kubbenin içerisindeki akustik küpleri işlevseldir.

- ◆ Minarede özgün haline uygun

olarak yatay konumdaki bütün taşlar birbirine kenetlenmiştir. Kenet delikleri kurşun eritilerek doldurulmuştur. Düşey bağlantıları ise zıvanalı şekilde yapılmıştır.

- ◆ Cami kubbesi, son cemaat yeri kubbeleri ve minare külahında kurşun kaplama uygulaması yapılmıştır.

- ◆ Cami rekonstrüksiyonunda mevcut özgün taşlar, özgün yerlerinde konumlandırılmıştır (cami cephesi, minare, mahfil sütunu ve kaidesi, minber kemeri, mihrap tacı).

- ◆ Akşam taşı (ezan taşı), dört sütun ve külahtan oluşmaktadır. Özgün tasarımına uygun şekilde yerinde ayaklandırılmıştır. İki adet orijinal sütun parçası, özgün yerlerinde konumlandırılmıştır.

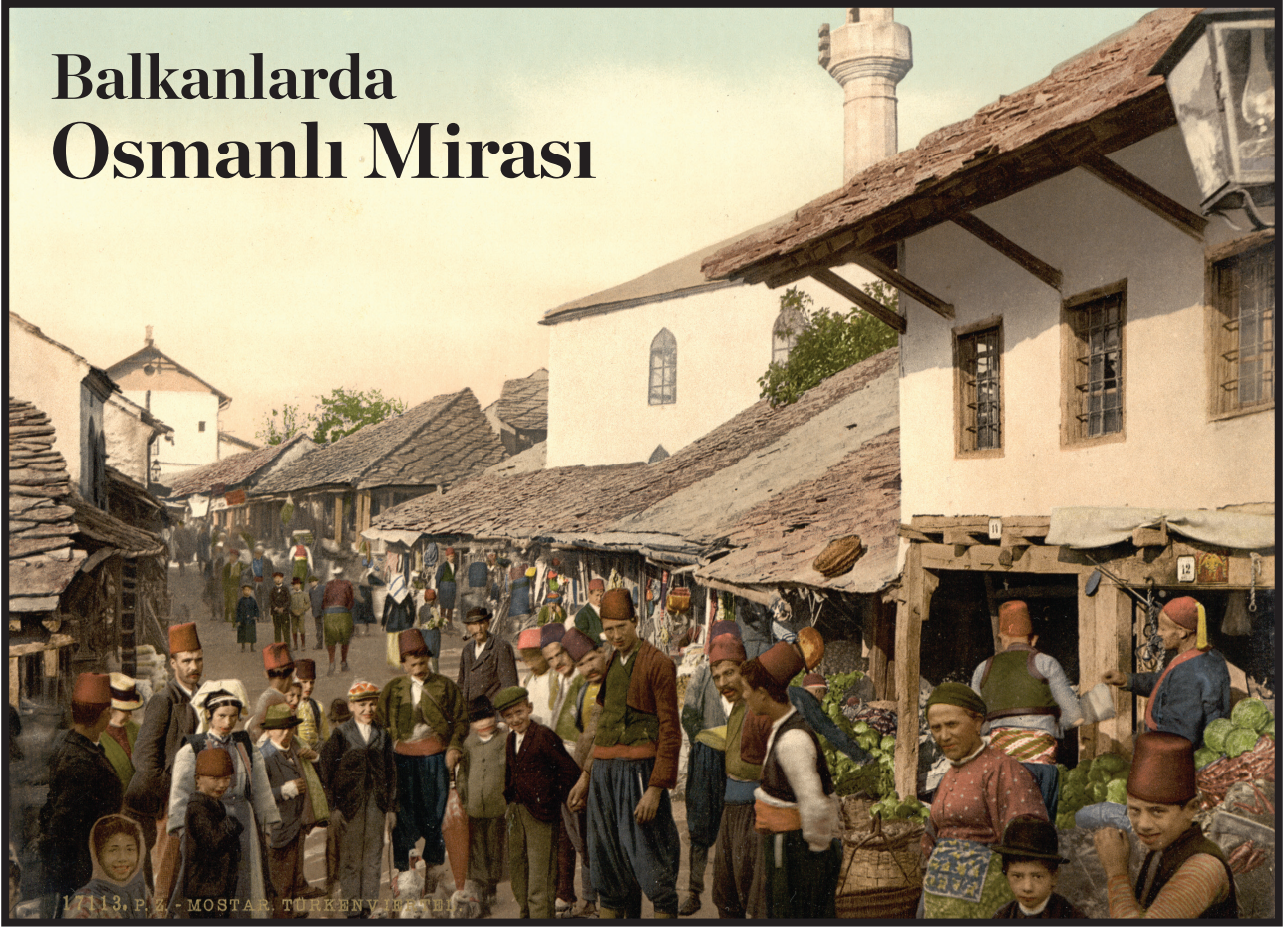
- ◆ Kalem işi bezemeleri, orijinaline uygun olarak yapılmıştır.

- ◆ Araştırma kazılarda bulunan eski mezar taşları ve mevcut mezar taşları restore edilerek yerinde muhafaza edilmiştir.

- ◆ Caminin alanı 3 bin 500 metrekare olup, bütün parselin etrafı taş duvar ile çevrelenmiştir. Ayrıca bahçe peyzaj düzenlemesi yapılmış ve cami bahçesine abdesthane inşa edilmiştir.

- ◆ Caminin parselinde bulunan ve araştırma kazılarında ulaşılan bütün taşların kataloglaması (resim çekilmesi, 2D ve 3D çizimleri) yapılmıştır.

Balkanlarda Osmanlı Mirası

Osmanlı Dönemi'nde Mostar. Karşı sayfada, üstten başlayarak saat yönünde: Üsküp'ün kuzeyinde yer alan Eski Çarşı. Saraybosna'daki Başçarşı'nın merkezinde bulunan Sebil Çeşmesi. Mostar Köprüsü.

Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda kurulduğu ve buradan aldığı güçle Anadolu'nun fethinin tamamlandığı yönündeki tezler geniş çapta doğrudur.

Osmanlı'nın gerçek anlamda bir devlet hâline gelmesi, güçlenmesi ve büyümesinin, 1360-1444'te Balkanların, 1453'te de İstanbul'un fethi ile gerçekleştiği düşünülmür ise Balkanların Osmanlı ve Türk tarihindeki önemi kendiliğinden ortaya çıkar. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve kökleşmesi 1299-1448 sürecinde başlamış, 150 yıl kadar sürmüş ve büyük kısmı Balkanlarda gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti'nin Türkiye Cumhuriyeti şeklini alarak yeni bir kimlik ve felsefe ile dünyaya açılması, yine Balkanlarda İttihat ve Terakki'nin İkinci Meşrutiyet'i gerçekleştirmesiyle başlamıştır. Makedonya, bu hareketin

merkezi olduğu kadar gerek İttihat ve Terakki'ye gerekse Cumhuriyet'e birçok lider kazandırmıştır. Bütün bu olayların arkasında yatan, siyasi bir akım olan Balkan milliyetçiliği birinci derecede önem taşır.

Balkanlar, 1912'de kaybedilmesine rağmen Türkiye'nin hayatını her bakımdan etkilemeye devam etmiştir. Balkan Savaşı'nda yarım milyon kadar Müslüman; Sırp, Bulgar ve Rum tarafından katledilmiş ve aynı sayıda kişi yerlerinden zorla çıkarılarak Trakya ve Anadolu'da sığınmaya mecbur edilmiştir. Bu göçmenler, 1856-1878 arasında Kırım, Kafkas ve Balkanlardan

gelenlere katılarak Osmanlı halkının hem eski acılarını tazelemiş hem de gittikçe büyüyen Müslüman milliyetçiliğinin Türk milliyetçiline dönüşmesini hızlandırmıştır. Türk milliyetçiliğinin Balkanlardaki ilk merkezi Selanik olmuş ve Genç Kalemler gibi dergiler orada yayınlanmıştır. Türk milliyetçisi yazar, şair ve siyaset adamı Ziya Gökalp (1876-1924) ilk orada faaliyet göstermiştir. Türk milliyetçiliğinin, Sırp, Rum ve Bulgar milliyetçiliğine bir tepki ve aynı zamanda savunma olduğu aşikârdır.

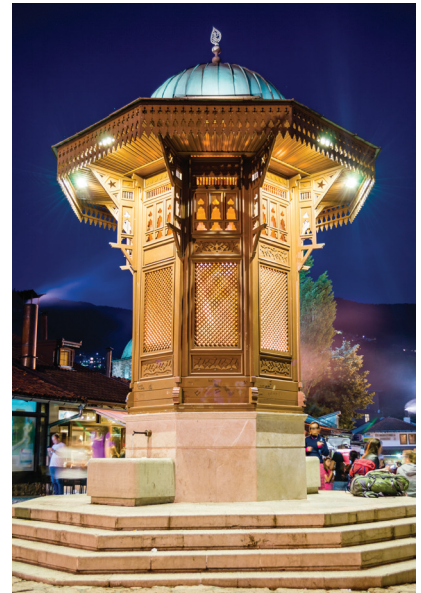
Yine Balkan Savaşı göçmen mübadelesine yol açmıştır. Rum ve Bulgarlarla yapılan kısıtlı sayıda mübadeleyi, 1923-1926'da iki milyon kişiyi kapsayan Türk - Yunan mübadelesi izlemiştir. Anadolu Hristiyanlarını Balkanlara, Balkan Müslümanlarını Trakya ve Anadolu'ya getiren bu mübadeleler, her ülkede hâkim çoğunlukta olan etnik

dinî grubun sayısını ve dolayısıyla siyasi gücünü arttırmıştır. Türkiye hükümeti ile Balkan hükümetleri arasında 1930'lu yıllarda yapılan göç anlaşmaları bu etnik saflaşmaları daha da derinleştirmiştir.

1930'larda Balkanlardan Türkiye'ye göçler tek yönlü olup Anadolu'nun Türk - Müslüman nüfusunu arttırmış, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele yıllarında oluşan insan zayıyatını bir dereceye kadar düşürmüştür. Balkan Savaşı'nın tetiklediği milliyetçiliğin nüfus değişimi ile ortaya çıkışını, sadece Müslüman ve Hristiyanlar arasında oluştuğunu düşünmek çok yanlıştır. Makedonya Slavları (çoğunluk Bulgar) Bulgaristan'a gönderilmiş, Bulgaristan'da yaşayan Rumlar, -binlerce sene Karadeniz sahil kasabalarında yaşamış olanlar dâhil- Yunanistan'a göçmüşlerdir. 1913'te Bulgaristan'a karşı savaşa katılan Romanya, Güney Dobruca'nın (Silistre, Pazardırk) iki vilayetini mükâfat olarak alınca buraya Balkanlarda, bilhassa Makedonya'da yaşayan Ulahları iskân etmiştir. Böylece orada yüzyıllardan beri çoğunlukta olan Müslümanların bir kısmı Türkiye'ye göçmüşlerse de yüksek sayıda Müslüman - Türk, vatan bildikleri topraklarda yaşamaya devam etmişlerdir.

Balkan Savaşları, Osmanlı idaresi sırasında kurulan Balkan Birliği'ne ve bu birliğin temelinde yatan dinsel, kültürel hoşgörüye son vermiştir. Daha evvel belirttiğimiz gibi bu hoşgörü yalnız Müslümanlarla gayrimüslimler arasında değil, çeşitli Hristiyan gruplar arasında da geçerliydi. 1912 Balkan Savaşları sonunda daha açık bir şekilde ortaya çıkan Hırvat-Sırp (Katolik-Ortodoks) gerginlikleri, 1990'larda kanlı çatışmaya dönüşerek Vakovar şehrinde Katoliklerin katlini müteakip, Hırvatistan'ın Krayna Bölgesi'nde yaşayan Sırpların kovulmasıyla neticelenmiştir. Ama her iki ülke aynı dili paylaştıkları Bosnalılara, yani Müslümanlara karşı 1992-1995'te amansız bir savaş açmaktan geri durmamışlardır.

Balkanlarda Türklerden, Arnavutlardan, Boşnaklardan, Pomaklardan ve Ulahlardan meydana gelmiş Osmanlı Müslümanlarından veya onların çocuklarından oluşan 11-13 milyon Müslüman yaşamaktadır. Arnavutluk ve Kosova'da Müslüman nüfus çoğunlukta olup Bulgaristan'da

hâlen bir milyon kadar, Sırbistan'da 300 bin, Yunanistan'da 150 bin, Bosna Hersek'te iki milyon, Romanya'da 100 bin, Hırvatistan ve Karadağ'da 25 bin kadar Müslüman nüfus vardır. Böylece Balkan Savaşları'nın tetiklediği kıyımlara, zorlu veya anlaşmalı göçlere rağmen hâlen Balkan ülkelerinin takriben 50 milyon nüfusunun (Romanya hariç) yüzde 8-14'ünü eski Osmanlılar oluşturmaktadır.

Sonuç olarak Balkanların en güçlü ve en büyük ülkesi şüphesiz Türkiye'dir. Türkiye, Balkanlarda etki sahibi olmak için stratejik, ekonomik, kültürel ve demografik birçok unsura sahiptir. Her ne olursa olsun Balkanların,

tarihin acılarını, küskünlüklerini ve intikam duygularını bir yana bırakarak geleceğe yeni, insani ve barışçı bir gözle bakması gerekir. Son Balkan Savaşı'ndan sonra geçen yüz yıllık acı tecrübelerden sonra gelecek asırların Osmanlı idaresi zamanında olduğu gibi barış, hoşgörü ve kardeşlik içinde geçmesini beklemek yerindedir. Türkiye bu amacı gerçekleştirebilirse hem dünyada hem de bu bölgede büyük itibar kazanacağı gibi kendi güvenini ve ekonomik gelişimini daha da sağlama sağlayacaktır.

Not: Bu yazı, dünyaca ünlü tarihçinin sağlığında, kendisinin özel izniyle alınmıştır.

Önce vakfın tanımını yaparak başlamamız isabet olacaktır kanaatindeyim. Arapça kökenli bir kelime olan vakıf, durmak, durdurmak ve ayakta tutmak anlamlarını ihtiva eder. Vakfedilen mal, artık satılamaz, hibe edilemez ve üzerinde herhangi bir maddi tasarruf yapılamaz. Hazreti Peygamber (s.a.v.) bir hadisinde şöyle buyuruyor ki vakıf kavramının kökenini meydana getirir: “İnsan dünya hayatına veda ettiği zaman amel defteri kapanır. Ancak biri müstesnadır. O da, “sadaka-i câriye” sahibi olandır. Yani devam eden sadaka ya da sürekli, kalıcı hayır yapan kişi anlamındadır. Örneğin bir insana iyilik yaparsınız, ihtiyaç sahibine yardımda bulunursanız, o hayır orada gerçekleşir ve biter. Fakat yol, köprü, okul ve benzerleri gibi insanların ve hayvanların topluca ve uzun süreli istifade edebileceği bir eser meydana getirdiğinizde, vefatınızın üzerinden bin sene de geçse eğer insanlar ve canlılar eserinizden/hizmetinizden istifade ediyorsa siz onun sevabını hâlâ kazanmaya devam ediyorsunuz demektir. Bana göre vakıf kavramının en güzel ifade şekli budur.

Örnekleri arttırarak konumuzu zenginleştirelim. Bir gün Hz. Ömer, Peygamber Efendimizin yanın varıyor ve “Şöyle kıymetli, böyle paha biçilmez bir hurma bahçem var. Bunu ne yapayım?” diye soruyor. Hazreti Peygamber ise şöyle buyuruyor: “Ey Ömer! Onu vakfet!” Böylece bu mülk artık ne satılabilir ne de miras olarak bırakılabilir. İşte Hazreti Peygamber’in bu sözünden sonra Müslümanlar, vakıf kurmaya başladılar. O günlerden bugüne o kadar çok vakıf eseri meydana geldi ki günümüzde artık bunları sayıp tespit etmek bile kolay iş değildir. Vakıf medeniyetimizin Selçuklu öncesi ve Selçuklu dönemlerinden başlayarak Osmanlı’ya kadar bir fidandan ulu bir çınara dönüştüğünü görüyoruz. Bu çınarın gelişip kökleştiği asıl dönem, Osmanlı hükümdarlığına tekabül eder. Zaman zaman öğrencilerime ya da söyleşilerde zikrediyorum: Osmanlı döneminde mevcut olup da vakıfların el atmadığı bir müesseseyi bana gösterebilerseniz size minnettar kalırım diye. Bunca yıldır vakıf tarihimize istigal ediyorum, vakıfların hizmet götürmediği bir alan görmedim. Sporundan

Türk Kültüründe Vakıf Anlayışı

Yıllar önce Türk - İslam medeniyeti üzerine asistan öğretim üyesi olarak başladığım araştırmalarım, zaman içerisinde ilerledi ve derinleşti. Arşivlerle, eski tarihî kaynaklarla uğraşmam sonucunda, Osmanlı müesseselerinin büyük ölçüde vakıf medeniyetine dayandığını gördüm.

Osmanlı'daki dayanışma kültürü, eski minyatürlere de yansıyor. Karşı sayfada: İstanbul Tarihî Yarımada'da çok sayıda vakıf eseri bulunuyor (solda). Bursa'da 15. yüzyılda inşa edilen Koza Han (sağda).

askeriyesine, eğitiminden dinine ve vatandaşın fakirliğine, fukaralığına kadar aklınıza ne geliyorsa orada vakfı ve hizmetlerini görürsünüz. Hatta köle ve cariyelerin azat edilmesine kadar... Osmanlı'da bu böyledir.

Söz gelimi Beykoz'da İsmail Ağa diye birisinin mandırası var. Diyor ki bu mandırada sadece köleler ve cariyeler çalışacak, 10 yıl çalışan kendiliğinden azat olacak. İşin ilginç tarafı bu zat, mandırada çalışanların birbirleriyle evlenmesini salık veriyor. Ama evlenecek olanların yaşlarının denk olması koşuluyla. İşte bu kadar ince bir düşünme biçimi var o yıllarda. Örneklerimizi çoğaltabiliriz. Örneğin Osmanlı döneminde eğitime devlet bütçesinden tek kuruş ayrılmamıştır. Peki neden? Çünkü ihtiyaç yok. Vatandaş geliyor diyor ki benim lise seviyesinde bir okul yapma imkânım var, bana yer gösterin. Bunun üzerine devlet, bu hayır sahibine yer gösteriyor. Böylece o günün mimari özelliklerine sadık kalınarak okul binası inşa ediliyor. Okula müstahdemi, hademesi, muallimi tayin edilir ve eğitim hizmeti verilir. Hocaların ve görevlilerin maaşı, talebelerin iâsesi de dahil olmak üzere vakıf kanalıyla ödenir. Yani millî eğitim tamamen vakıflara bağlıdır. Keza din işleri, camiler, imamlar, müezzinler ve diğer din görevlilerinin tamamı vakıflardan ödemesini alır. Usul budur. Dahası, eğitim kurumları vakıflara bağlı olduğu için devlet siyasetinin dışındadır. Müstakil ve bağımsız bir nitelik taşır.

Özellikle fakir fukaranın gözetilmesi, vakıf kültürünün özünü oluşturur.

Örneğin evlerde temizlik işleri yapan bir insan var ve diyelim ki ev sahibinin gözdesi olan antika bir vazoyu kırdı ve bunu ödeme imkânı bulunmuyor. İşte bunu bile tazmin eden vakıflar var Osmanlı döneminde. Bilahare yine o yıllarda üç göz odalı evinde yaşayan yaşlı bir kadın var diyelim. Diyor ki "kullanmadığım iki oda kiraya verilsin, kirası geliri azalmış olan falanca vakfa tahsis edilsin." Günümüzün kafası olsa deriz ki "Be kadın! Yaşlısın, neden rahatını bozuyorsun? Kiraya vereceksen de gelirini biriktir, yarın öbür gün hastalığı var, kefen parası var." Oysa o kadıncağız biliyor ki yarın bir gün düşse bile kendisine mutlaka bakacak bir vakıf zaten olacak. Bu nedenle Osmanlı'da hemen herkes, alan el olmaksızın veren el olmak istiyordu. Bunu da Hazreti Peygamber'in, yazımızın başında yer alan hadisinin kapsamına girebilmek için yapıyorlardı. İşte vakıflar bu kadar önemlidir.

Osmanlı Dönemi'nde sadece insanların değil, hayvanların da ihtiyaçları gözetiliyor. Örneğin uzun yıllar hamallık yapmış bir hayvan yaşlandığında, bugün sıkça yapıldığı gibi itlaf mı ediliyor? Hayır, yaşlı hayvanlara tahsis edilmiş vakıf meralarına salınıyorlar. Keza kanadı kırılmış göçmen kuşlar için hastaneler yapılmış. Türklerin vakıf kültüründe insan ile hayvan ayrımı yapılmıyor. Hayvana derdini anlatamayan, dilsiz can gözüyle bakılıyor.

Vakıf denince akla gelen yerlerden biri de kervansaraylardır. Dünyada örneği olmayan bu yapılar, kültür

coğrafyamızda birer inci gibi sıralanır. Ticaret yolları üzerinde, her 33 kilometrede bir yer almalarının nedeni, bir insanın at sırtında ya da yürüyerek kat edebileceği ortalama mesafeye göre belirlenmesidir. Kervansarayların büyük çoğunluğu vakıf müessesesi olup buraya gelen yolcular, üç gün boyunca yer içer, ihtiyaçlarını karşılar ve yollarına devam eder. Bu mekânlarda tabipten baytara kadar her türlü hizmete ulaşabilen seferiler, tabiri caizse elini cebine atmadan Erzurum'dan İstanbul'a kadar rahatça gelebilir. Bu anlayış hem kültür olarak hem de sosyal yapı olarak bizim gelişmemize büyük bir imkân sağlamıştır.

Vakıflar edebidir. Neden? Çünkü her vakfın bir vakfiyesi vardır. Bu vakfiyelerin sonunda iki dua kısmı bulunur. Biri dua, diğeri bedduadır. "Kim ki vakfa hizmet eder, onun gelişmesine katkı sağlar ise Allah ondan razı, mekânı cennet; kim ki ona ihanet, tebdil veya tağyir eder, hakkı olmadığı halde malından yerse Allah'ın, meleklerin ve cümle mahlukatın laneti üzerinde olsun," denir. Bundan dolayı Osmanlı dünyasında herkes, vakıfların malını yemekten imtina ederdi. Buna yeltenenlere de ağır cezalar uygulanırdı. Osmanlı'da müesseseler iç içe, yani birbirine bağılıydı. Hisbe teşkilatı bunun bir parçasıydı. Günümüzün yerel yönetimlerinden daha güçlü bir yapıya sahip olan bu kurum, genel ahlakı, kamu düzenini korumak ve denetlemekle görevliydi. Hak söz konusu olduğunda akan sular dururdu.

TRT 2'de yayınlanan "Geleneğin Kalp Atışları" adlı programdan derlenmiştir.

Vakfiye Şartlarının Yerine Getirilmesi Projesi

Genel Müdürlüğümüzce temsil ve idare edilen vakıfların vakfiyelerinde yer alan hayır şartlarının yerine getirilmesi planlanmaktadır. Her seviyede eğitim öğretim tesisleri açmaktan öğrencilere eğitim yardımı yapmaya, ihtiyaç sahibi insanlara sosyal yardımlarda bulunmaktan muhtaç ve engellilere aylık bağlamaya kadar hizmetlerimizden detaylar...

Söz konusu vakıfların ilgili hayır şartları aşağıdaki şekilde yerine getirilecektir:

- 1** Reşide Hatice Hanım Vakfı hayır şartı gereği, Ankara, İstanbul ve İzmir'de seçilecek birden fazla hayvan barınağına ilgili bölge müdürlüğünün bulunduğu ilde faaliyet gösteren Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerine bağlı (KYK) yurtlarından temin edilecek gıda atıklarının 4 Ekim Hayvanları Koruma Günü'nde teslim edilmesi; ayrıca İstanbul, Ankara ve İzmir'de bir veya birden fazla çeşme (insanların ve hayvanların su ihtiyacını giderecek şekilde üç-beş adet) yaptırılması,
- 2** Valide Sultan Kethüdası Yusuf Ağa Vakfı hayır şartı gereği, Genel Müdürlüğümüzden burs alan 100'er ortaöğrenim öğrencisinin yaz aylarında (tercihen mayıs ayı) içerisinde bölge müdürlüğünün uygun gördüğü bir tarihte pikniğe götürülmesi ve her bir öğrenciye ortaöğrenim bursu miktarınca harçlık verilmesi,
- 3** Hamid Çelebi Vakfı hayır şartı gereği, Genel Müdürlüğümüzden muhtaç aylığı (yetim, öksüz veya engelli aylığı) alıp da evlenme nedeniyle muhtaç aylığı tenkis edilmesi gereken kız yetim ve/veya

öksüzler ile engellilerden evlenenlere ve muhtaç aylığı alan hizmet yararlanıcılarının bildirmeleri halinde yetim ve/veya öksüz kız kardeşlerine çeyiz yardımı yapılması ve bu kapsamda her sene evlenecek 30 kız çocuğuna çeyiz verilmesi,

4 Emetullah Hanım Vakfı hayır şartı gereği, camilerde aşure ve kahve dağıtılması,

5 Sultan İkinci Bayezid Vakfı hayır şartı gereği, Genel Müdürlüğümüzden kuru gıda yardımı alan ailelerin başvurusu halinde, talep edilen çocukların sünnet ettirilmesi,

6 Şeyhü'l Harem Hacı Ebubekir Paşa Vakfı şartı gereği, bir onkoloji hastanesinin bir katının yenilenme görevinin üstlenilmesi,

7 Padişah İmamı Mehmet Zeynelabidin Efendi Vakfı şartı gereği, yedi bölgeden seçilen birer köy okuluna 100'er kitap gönderilmesi şeklinde özetlenmektedir.

Ayrıca Vakıf Haftalarında, Ramazan ayında ve Kadir Gecesi'nde, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günleri'nde 25 Vakıflar Bölge Müdürlüğümüzün sorumluluğu altında bulunan 81 ilde mevlit ve hatimler okutulmakta, ikramlar yapılmaktadır.

Sürdürülebilir Yatırımlara

KATIL

Siz de Vakıf Katılımlı olun,
ülke kalkınmasına katkı sağlayan
sürdürülebilir yatırımlara destek olanlara katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM

Ortaöğretim Öğrencileri Vakıf Rotası'nda

Vakıflar Genel Müdürlüğü, genç kuşakları yaşadıkları yerlerdeki tarihî mekânlarla ve eserlerle buluşturmak için faaliyetlerini sürdürüyor. Bu hedef doğrultusunda Ankara'da 100 öğrenciyi kapsayan öğretici bir gezi rotası gerçekleştirildi.

Zengin bir tarihe, vakıf kültür eseri çeşitliliğine ve sanatsal değeri yüksek anıtsal yapılara sahip olan Türkiye'de, ata mirası mekânları korumak ve tanıtmak amacıyla bilinçlendirme çalışmaları yürütülüyor. Köklü bir geleneği devam ettiren vakıf kültürümüzü gelecek nesillere sürdürülebilir bir şekilde aktarmak amacıyla yürütülen bu etkinlikler ile her yaştan insanın bilgilendirilmesi amaçlanıyor. 13-19 Mayıs Vakıf Haftası kapsamında düzenlenen Vakıf Rotası Programı ile bu kez ortaöğretim öğrencileri, başkent Ankara'daki bazı tarihî mekânları içerisine alan keyifli bir kültür gezisine dâhil edildi.

Mamaklı öğrenciler başkenti gezdi

Özellikle genç yaştaki bireylerin tarihî eserler ile buluşması ve kültürel mirasları hakkında bilgi sahibi olması, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından önem atfedilen bir konu olarak ön plana çıkıyor. Bu kapsamda Ankara'da bir çalışma başlatan Vakıflar Genel Müdürlüğü, Mamak ilçesinden 100 öğrenci için bir gezi düzenledi. Vakıf Rotası adı verilen bu programda ortaokul öğrencileri, kendilerine eşlik eden görevli isimler ile birlikte Ankara'nın farklı yerlerinde bulunan müze ve tarihî yerleri ziyaret etti. Gezip gördükleri yerler hakkında bilgiler alan Mamaklı öğrenciler hem yaşadıkları şehri daha yakından tanımış oldu hem de gezi tecrübesi yaşama fırsatı buldu. Vakıf Rotası kapsamında ziyaret edilen Ahî Şerafeddin Camii, Ankara Kalesi'nin güney ucunda bulunuyor.

13. yüzyıla tarihlenen mabet, halk arasında Arslanhane Camii adıyla anılıyor. Ayrıca Rahmi M. Koç Müzesi, Tacettin Dergâhı, Mehmet Akif Ersoy Kültür Evi ve Vakıf Eserleri Müzesi, rotayı zenginleştiren yerler arasında yer alıyor.

Vakıf Rotası ile ilgili açıklama yapan Vakıflar Genel Müdürlüğü Ankara Bölge Müdürü Gökhan Bahçecik, "Pilot bölge olarak Ankara'dan başladık. Programımız, yıl içerisinde belli aralıklarla devam edecek," diyerek Vakıf Rotası'nın tek sefere mahsus olmadığını işaret etti. Genç dimağların vizyonunu artırıcı bir misyon taşıyan bu tarz gezi etkinliklerinin yapılması, öğrenci aileleri tarafından da memnuniyetle karşılanıyor.

T.C.

VAKIFLAR

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1048 VAKIF ENERJİ

TAKSİM INTERNATIONAL
GROUP HOTELS
★★★★★

VAKIF İNŞAAT
RESTORASYON VE TİCARET A.Ş.

KUVEYTTÜRK
KATILIM BANKASI A.Ş.

Vakıf Kùltürünün Yaşatılmasına

KATIL

Siz de Vakıf Katılımlı olun,
geçmişimizin mirası vakıf kùltürünü yaşatarak
hep birlikte kazanmaya vesile olanlara katılın.

0850 202 1 202 | 444 44 77 | vakifkatilim.com.tr

VAKIF KATILIM